

NEM DIA: DEA, Ő ISTENNO

ÍRTA:

FINTA ISTVÁN

*A címlap képe a Magas-Tátrában készült. Címe: Lila virágok.
Fényképezte az író unokája: Buday Katalin*

A KÖTET CÍME:

NEM DIA: DEA, Ő ISTENNŐ

ÍRTA:

FINTA ISTVÁN

1960-1970-es években,
Balatonkenese-Üdülőtelepen

A kötet tartalmát a
korabeli gépírásából átírta,
és kiadásra szerkesztette:

leánya, Finta Katalin

2017. szeptember 18-tól 23-ig

Bevezető

Szüleim apám nyugdíjazása után Balatonkenese-Üdülőtelepre költöztek, egyelőre nagynénémnél nyaraltak, majd bérlakásban éltek.

Nemsokára lehetőség nyílt arra, hogy házhelyhez jussanak, mivel a községtől olcsón hozzájutottak egy területhez, ami tulajdonképpen szakadék volt. Édesapám annak a résznek a tetején jelölte ki a ház helyét, ami aztán rengeteg munkával készült, még a hely elkészítése is a dombtetőn, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt Balatonra, onnan Badacsony is látható volt tiszta időben.

Nemcsak a ház, hanem kert kialakítása is nagy munkát követelt, mivel lépcsőzetesen kellett kialakítani, ahol nagyon finom-fajta szőlő termett, az alsó részen pedig kicsi kert, gyümölcsös fákkal és bokrokkal teleültenve. Amíg lakható lett a ház, addig is testvéreim családjukkal jártak oda nyaralni, közben segítettek az építkezésnél, különösen Pista segített apukának. Amikor elkészült a ház és a feljáró, a család rendszeresen ott nyaralt. Sosem lehet elfeledni azokat a gyönyörű napokat, amikor én is ott voltam a gyerekeimmel.

Áll a ház!

Szüleimet korábbi ismerőseik is fölkeresték, s ők a vendégeket mindig igazi vendégszeretettel fogadták. Sajnos, anyukám megbetegedett, évekig apuka látta el, s én igyekeztem az év többi részében is lejárni hozzájuk, hogy segítségükre lehessenek.

Szomorú valóság, anyuka 1971-ben örökre itt hagyott bennünket. Apánk jól elfoglalta magát, mégis, az egészségét kikezdte, ezért amikor meglátogattuk, igyekeztem mindenben segíteni neki, a gyerekeim nyáron lementek fürödni, én inkább fennmaradtam, és igyekeztem szüleim segítségére lenni.

Már nagyon gyenge volt, amikor meghívták egy országos tanítói értekezletre, én kísértem el, ahol kiváló munkásságáért megkapta az aranydíjat. Még akkor is elfoglalta magát, hihetetlenül sokat dolgozott írással is, csak akkor tudtuk meg igazán, amikor már ő is élete idejét befejezte.

Fehérvárról unokatestvérem családja a közelben házat épített, s olyankor a mi házunk előtt mentek el, meglátogatták apukát, és időnként még a városból elhozták neki, ha valamire szüksége volt. Egy alkalommal megkértem, figyeljék hogylétét, ha szükségét látják, nekem feltétlenül telefonon jelezzék.

Sajnos, hamar bekövetkezett. Siettem hozzá, akkor is beteg volt, nagyon gyöngé, orvost hívtam, kijelentette, hogy már nem szabad egyedül hagyni. Én azonnal felajánlottam, hogy ne vigyék kórházba, nálam van elég hely, ott jó lesz neki.

Megpróbáltam a falu Tanácselnökénél érdeklődni, hogy ott lehetne-e lehetőség olyan valakit szerezni, aki egy beteghez legalább naponta ki tud járni, segítségére lenni, de nem tudott segíteni.

Testvéreimet felhívtam telefonon, mindhárman Budapesten éltek, de ők nem tudtak nekem segíteni, hogy autót szerezzenek, amivel hazamehetünk.

Nehezen állt rá kedves otthonát otthagyni, de nem volt más választás, végül beleegyezett, hogy hozzám költözik. Az orvos ellátta, injekciót kapott, hogy utazás közben jól érezze magát. Jóérzésű ember volt a főnököm, tőle kértem segítséget, hogy kölcsönözze a hivatal gépkocsiját. Másnap reggel ott állt a ház előtt.

Csodálatos út volt ez neki is. Gyönyörű behavazott úton haladtunk, ragyogón sütött a nap. Amikor közeledtünk, láttam, hogy az ismerős helyeket csodálja, hiszen errefelé, Nógrád megyében élte le életének egy hosszú folyamatát.

A Délkeleti Kárpátok észak-déli vonulatával párhuzamosan tíz falu sorakozik Zágontól Bereckig; a hegyek közül tíz völgy nyílik a síkság felé; ez a FELSZEG, a másik része már a síkságon helyezkedik el, ez ALSZEG néven ismeretes. Mindenik falu közepén végigfolyik a havasok felől elősiető patak, vagy patakocska. Ez utóbbit azért illeti meg a kicsinyítő-képző, mert száraz időben nincs benne víz, viszont egy kiadós nyári zápor idején folyónak képzei magát, és mindent elsodor, amit csak az újában talál. Mindenik falut derékon szeli két részre az országút. Nagyút; a rajtajáróknak ez nagyzolásnak tűnik, mert alig különbözik a mezei dűlőutaktól, és ez képezi az Alszeg és a Felszeg között a választóvonalat. Ez az út a patakokon fából ácsolt hidakon halad át; ezeket az áradások rendszerint messzi tájakra sodorják, talán azért, hogy a megyei Államépítészeti Hivatal beosztottjainak legyen valami elfoglaltsága.

A mi falucskánkban az Alszeg egyetlen ívben hajló utca. Ennek a kocsiúttól használt része általában a patak medrében halad, csak itt-ott kapaszkodik ki valamelyik partszegélyre. Ez kitűnő megoldást jelent, mert így sosem sáros, és nem kell minden évben kavicsozni; az van bőségesen a mederben. A gyalogjárók a mező felől lévő oldalát használják, de ez inkább kitaposott ösvény, burkolata agyag; száraz időben simább, mint az aszfalt, esős idő esetén túlságosan is barátságos, úgyhogy még otthon is nagy nehézséget okoz annak lekaparása a lábbelikről. Ilyenkor ezt legszívesebben elkerülik; a kertek mögött a gyepen közelítik meg a falu többi részét. Kerülő út, de biztonságosabb.

A nagyút felőli oldalon csak négy módosabb gazda nagyra méretezett gerendán - melynek itt palló a neve - lehet megközelíteni. Ezeket áradáskor a mezőföldi falvakig viszi a víz; gondoskodik arról, hogy azoknak is jusson valami faanyag, azok ugyanis gondosan kihalásszák. Itt csak annyi gondot jelent, hogy a gazda felmegy a saját fenyvesébe, és ott egy kellő hosszúságú fát kivág, s hazaérve végigdönti a víz felett. A mező felőli oldalon már tizenkét bel-telek található, melyek nagysága hasonló az előbbiekéhez, de alakra nézve különbözik; hosszú téglá-, vagy trapézalakra nyúlik el.

Az utca felé minden ház előtt nagy virágoskert, hatalmas gazdasági- és baromfiudvar, hátrább terjedelmes gyümölcsös, és konyhakert. A mező felé egy utca ágazik ki, az úgynevezett Bogát utca, nevezetessége az, hogy még a legnagyobb szárazságok idején is bőségesen található abban sár.

Az Alszeg a legalsó végén térré szélesedik; ennek még neve is van: Erzsébet-térnek nevezték el. A királynét ért merénylet után az akkori előjáróság keresztelte így el. Ez két részből áll. Az alsó egy szabályos kör, melynek határát tíz körbeültetett eperfa jelzi, a felső rész egy hosszúra nyúló egyenlő-szárú háromszög, ugyancsak körülültetve eperfákkal; a szélén változatosság kedvéért két nyírfa, és egy vadgesztenyefa, a patak mentén égerfák, valamint kiöregedett fűzfator van. Az egész területet szép zöld pázsit fedi; az kitűnő legelőként szolgál az udvarokról kijáró baromfihadnak, azok azt szívesen fel is keresik, különösen eperérés idején.

Minden telek gondosan be van kerítve. Ami más vidéken drága kincs, az itt a legolcsóbb kerítés anyag. A másfél métert meghaladó kerítés finom fenyőfadeszkából készül tartósabb szerfaoszlopokra, úgynevezett sasokra szegezve. Ugyanígy készül a nagy- és a kiskapu is; az első a kocsik, az utóbbi a gyalogosok részére. Ez még pénzbe sem kerül, mert minden gazda annyi fát hoz a saját fenyveséből, amennyi szükséges, és azt az „Ernst és Róth” nevű fűrésztelepen köbméterenként két koronáért deszkává fűrészelteti fel. A kapuk két oldalán rendszeren egyik részen labdarózsa, másikon orgona van ültetve, de nem bokornak, hanem fának van nevelve. Ezek árnyékában a kerítés mellett ott a hosszú deszkából készült pad, ahol a pihenőre szánt időt szokták eltölteni.

A kapu közelében a kerítésen egy nyílás van hagyva, ennek neve: „kutyaluk”, azaz a házörző ezen át kijuthat az utcára, fogadni a várt vendéget, vagy elűzni az alkalmatlankodókat. Azonban nem csak a kutya tud azon kijutni, hanem a tyúkok, libák, és a kacsák serege is, hogy a zöld pázsiton legelészve tölthessék a napot; a libák, kacsák pedig a patakban halászgassanak, ezzel megtakarítsák gazdasszonyuknak az ételmezés költségeinek nagy részét; részben rá is vannak utalva erre, csak reggel szórnak ki nekik egy-egy szakajtó ocsút. Csak az a baj egyedül, hogy az úszni tudók a patakmedrén át messze ki, a mezőre is elkalandoznak, nagy gondot okoz esténként az előkerítésük; az igaz, hogy elferdült begyekkel érnek haza.

Meg kell emlékezni a gyerekekről is, mert itt talán azokból van a legtöbb, mert itt nem félnek a gyerekáldástól. Ahol csak ötöcske van, az nem jelentős, de Beke Antiéknál tizenhárom, az özvegy Szász Birinél pedig tizenegy lesi a csupor tejet, és a nagydarab zsíros- vagy vajas kenyeret. Az Alszeg egy egész iskolát be tud népesíteni; egyedül Hadnagy Antiéktól, az asztalostól egyszerre heten járnak a népiskola hat osztályába.

Az említett telkek tulajdonosai mind kiscgazdák, olyan hosszú szántójuk van, de a szegényebbek is meghaladják a tízet. A szegénységet a Vargyasi, és a három Turuczki család képviseli; ők olyan kétháromholdas zsellérek, akik napszámba-járással egészítik ki, amit a földjük megterem. Ugyancsak itt él három cigány család is, a Bandiak. A házuk legfeljebb abban különbözik a többitől, hogy valamivel kisebbek. Ezek már egészen áthasonultak a magyarokhoz. Zeneszerszámaikkal a bálók, keresztelők és lakodalom idején sokat összemuzsikálnak; a hiányt ők is napszámba-járással egészítik ki. Gyerekszám tekintetében is a magyarság példáját követik.

Fő közlekedési eszköz a két láb; csak sáros időben kerül elő a „faláb”, amit más helyen „gólyalábnak” szokták nevezni; ezzel kevesebb cipő- és csizma tisztítására van szükség. Erre a célra egyébként sem a drága, boltban vett fénymázát használják, hanem a célt jobban szolgáló birkafaggyút; az azzal átitatott bőr nem engedi, hogy a lábbeli átázzon.

Télen ezt a „csáklya” helyettesíti; nevezhetők farkorcsojának is. Keményfából kifűrészelnék egy „f” formát, arra a kovács ráfot húz; a fűrt lyukakon át szíjat, vagy madzagot húznak át, s azzal fel lehet kötni a lábra. Letaposott hóban kitűnően lehet azon közlekedni, vagy a lejtőkön lecsúszni, de igazán művész az, aki ezen a jégen is meg tud állni.

Télen minden gyerek, fiú, lány mind ezen jár iskolába. Könnyen lehetséges, hogy az északi népek itt lesték el, hogyan lehet télen közlekedni, s így találhatták ki a korcsolyát, és a sítalpat. Ezeket a közlekedési eszközöket a gyerek-sereg az iskola falon kívül úgy helyezi el sorban, mint a mohamedán templomok mellett sorakoznak a levett lábbelik.

Az Erzsébet-tér közepe táján laktak Bende Miskáék. Ugyan Miska az öt gyerek közül csak utolsó sorban, de sok tekintetben megelőzi a testvéreit; azaz elég gyakran maga keresi meg a kenyerét.

A szomszédjuk ugyanis a nagybácsi, és a felesége, Linika. Egyedüliek az Alszegben, akiknek nincsen gyerekük, habár arról valószínűleg nem ők tehetnek. Ráadásul ők a leggazdagabbak, így bizonyos, hogy a konyhájuk nem szegényes. Ez a hároméves Miskában már tudatosodott. Tudását értékesíti is, azaz ott ebédel, ahol az kiadósabbnak ígérkezik. Kora miatt az órát nem ismerheti, mégis mindig tudja, hogy mikor, és hol kell jelen lennie. Napirend nála, hogy reggeli után bizonyos idő elteltével eltűnik. A kapu kilincsét ugyan fel sem éri, de könnyen segít magán; a kutyalukon át kijut a térre, a másikon ugyanúgy bejuthat a szomszédba. Nem beszél sokat, leül, figyeli a nagynéni munkáját mindaddig, míg megállapíthatja, hogy mi készül ebédre. Ha megfelelőnek ítéli, hívás nélkül is ottmarad; tudja, hogy ott őt mindig szívesen látják. Az ebéd rendszerint a szomszédban jobb, mert a nagybácsi mellékfoglalkozásként mészáros is annyiban, hogy minden szombaton levág egy fiatal növedékmárhát.

Történt egy alkalommal, hogy Misi nem sokkal ebéd előtt hazajött, habár a nagyanyja, aki otthon a szakácsnő szerepét szokta betölteni, tudta, hogy Linika egy nagy hízott kappant vágott. Csodálkozott, hogy Misi nem maradt ott, mert azért egy hízott kappan mégis csak jobb, mint az otthon készülőben lévő tejfeles savanyú-bableves füstölt sonkacsülökkel.

Megkérdezte az unokájától, hogy mi az oka ennek? Ő pedig a száját elpittyesztve mondta:

- Mit csinálunk hárman egy fél csirkével?

Ugyanis az történt, hogy a két kilót is meghaladó húsnak a felét eltette a következő napra! Misinek ebben az időben az étkezés volt a legfőbb tulajdonsága; arról még a legkedvesebb játék kedvéért sem feledkezett meg. Mindig idejében, pontosan megjelent. A nap többi részét természetesen a játék töltötte ki; itt a játszópajtásokban igazán nem volt hiány.

Misi leginkább a cigánygyerekeket tüntette ki; ezek olyan játékszerekkel rendelkeztek, amelyeket a többi nem tudott felmutatni. Azok szülei rendszerint napszámba jártak, munkával voltak elfoglalva; ezért a csemeték általában kihozták a féltett hangszereket, s ők játszottak azokon, amíg a szülők a mezőn kapáltak, kaszáltak, arattak, vagy gyűjtöttek.

Egyik-másik már egész ügyesen cincogtatta a hangszert. Megtörtént az is, hogy a különböző hangszerszámokat egyszerre megszólaltatták - zenekart alkotva; ez bizony a legnagyobb jóakarattal sem volt tökéletesnek mondható, mert az összehangolás szükségessége még nem volt tudatos bennük. Az ütem, a taktus már inkább, azt a bőgő brummogatásával jól tudták tartani, ez minden cigánynak benne van a vérében. A környék gyerekserege az eperfakör közepén előzetes hatósági engedély mellőzésével gyakran rendezett táncmulatságot.

+++II+++

Misi apjának két idősebb testvére, Dezső, és Ince bácsi a családjaikkal rendszeresen minden nyarat itt töltöttek. Mindkettő kint Magyarországon volt állásban, az egyik, mint egy nagy biztosító-társaság igazgatója, a másik, mint a gimnáziumi igazgató. Ince bácsiéknál két gyerek volt: Annus, és Peti, Dezső bácsiéknál négy, három lány és Pali. Mindkét helyen a fiúk pontosan egyforma idősök voltak. Ince bácsiék náluk, Dezső bácsiék Laci bácsiéknál szállásolták el magukat, mivel ott a nagyobb családban is bőven volt hely.

Ebben az évben is jelezték, hogy csütörtökön az esti vonattal érkeznek. Erre fel kell készülni. Ennivaló ugyan otthon bőven akad, de vannak olyan dolgok, amit boltban lehet csak bevásárolni; ez városban könnyebben beszerezhető, Laci bácsi tehát elhatározta, hogy az ilyen fűszerfélék beszerzése céljából a városba utazik. Ezért reggel korán a kasos vastengelyes kocsiba befogta a két szép pejlovat. Misi természetesen már ott lábatlankodott, elhelyezkedett a kocsis üléséül szolgáló kocsiládán, onnan semmi kérésre nem volt hajlandó leszállni. Végül a nagybácsi belenyugodott, hogy vele mehessen. Misi csodamód élvezte az ilyen kocsikázásokat; amikor csak tehetett, kiharcolta azt.

A templommal összeépített Jancsó-féle vegyeskereskedésben szokták az ilyen fűszereket bevásárolni; ott a legolcsóbb, és a székely házaknál ez a legfontosabb, mert élelemféle bőven akad otthon a háznál, azért nem kell pénzt kiadni, de a fűszer elég drága, mindegyikért pénzt kell kiadni, s az bizony csak kevés, de az is ritkán van a ládafiában.

Ennek az oka, hogy majdnem mindenki megtermeli a család szükségletét, ipartelepek ritkák, kevés a munkás, a fogyasztó, így, ha van is feleslegük, azt nem tudják értékesíteni. Ott például a sok tej, mert egyik legfőbb termelési ág az állattenyésztés. Ez jó, mert a család részére bőven van tej és tejtermék; a fölösleget alig pár fillérért adják el a rendszeresen náluk dolgozóknak, sőt, az úgynevezett vert-tejet általában ingyen adják oda azoknak. Ez pedig jó, mert csak puliszkát kell főzni, és kész a család vacsorája. Nagy előny még az is, hogy a még így is összegyűlő tej felesleget összegyűjtve köpülik, így nyerik az írósvajat és a vert-tejet. A vaj könnyíti a finom sütemények készítését. A köpülést nézni gyerekeknek nagy élvezet. Egy körülbelül nyolcvan centiméteres magas, keskeny dézsában hosszú rúdra szerelt átluggatott kerek korongot rángatnak le- és fel mindaddig, míg a vaj elválik; a visszamaradt vert-tejből aztán nagy csuporokkal felhajtanak a szomjúság csillapítása céljából.

Húsféle is biztosítva van. Eltekintve attól, hogy a nagybácsi minden héten vág egy növendék marhát, az udvar tele van mindenféle baromfival. Az a szokás, hogy minden szombaton, mikor a vágás ideje van, a menü hurkás-leves. Ez tulajdonképpen a belső részekből, májból, tüdőből és apróra vágott kiflikrumpliból áll, erősen fűszerezett töltelékkel hurkát is töltenek, amely szintén a levesben fő meg.

Második fogásul a hátszínből, vesepecsenyéből, májból készült szeleteket roston sütik meg, azaz a flekken egészíti ki az ebédet. A baromfival nem takarékoskodnak, mert itt azt a legolcsóbb felnevelni, mert kitűnő legelőjük van, egyedül a megőrzésük okoz gondot, mert a közeli erdőségből naponta belátogatnak a hatalmas testű ölyvek, amelyek még a kisebb tyúkokat is könnyedén emelik fel a magasba. Szerencse az, hogy a kakasok éberek, nagy kárálással adnak jelt, ha a veszedelem közeledik. A baromfihad ész nélkül rohan valamilyen védett helyre, és minden gazdasszony kifutva a konyhából, tele torokból kiáltozik, addig, amíg csak el nem múlik a veszély:

- Ülü-ha! Ülü-ha! - A ragadozó pedig a nagy kiabálástól megriad, másfelé veszi az irányt, és bizony, elég gyakran megesik, hogy valamelyik állatka áldozatul esik. Ezt mindig bele kell kalkulálni a háziasszonyok költségvetésébe.

Hogy a nyaralás, illetve a nyaraltatás ne okozzon gondot, arról más módon is történik gondoskodás. Sok sertést tartanak. Eladásra nem nagyon érdemes hizlalni, viszont egész évre gondoskodni lehet a zsírról. Még a legszegényebb család is vág legalább kettőt. Misiék-nél az volt a szokás, hogy a legyek pusztulása után azonnal, úgy november elején vágtak két disznót, olyan mázsán felülieket. Ezeknek az állatoknak a sonkái már pácolva, füstölve, karácsonykor az asszony rendelkezésére álltak. A szalonnájuk hosszú csíkban ugyanúgy pácolva, a padlástérre kerül, mert az egész területe füstölőhelyül szolgál; ugyanis ezen a vidéken nincs kémény, a kályhacső a padlásig tart, ott szétterülhet a füst. Ehhez a szalonnához csak akkor nyúlnak, amikor tavaszon meghallják a kakukkszót, mert addig érik.

Ünnepek előtt szokás a két nagyot, olyan kétmázsásat leszúrni; ennek anyaga majdnem teljesen kolbásszá alakul; ugyancsak felkerül a padlástér hideg füstjére. A szalonnáját, bármilyen vastag is, egy darabban húzzák le a leperzselt sertésről; két lécre feszítve, az állcsontra akasztva a belső kamra falára kerül. Ez a nyári főzésnél, szalonnasütésnél használdik el. Végül úgy február vége táján mindig vágtak két olyan nyolcvankilósat, bőrs húsak. Ugyanis ezeket perzselés után középen kettéhasítva sózzák, pácolják és füstölik, a bőrt centiméterenként behasogatva. Ebből nyáron igazán kitűnő eledeleket lehet készíteni.

Minden háznál nagy a gyümölcsöskert, és ezen a vidéken remekül teremnek a fák. A sütemények készítéséhez szükséges dolgok: dió, mogyoró, lekvár, befőtt bőségesen rendelkezésre áll. Friss és aszalt gyümölcsből sincs soha hiány. Laci bácsi tehát kizárólag a fűszerek bevásárlása céljából kocsizott Misivel a városba.

Minden csütörtökön rendezik a hetivásárt. a piacon hosszú sorokban álltak a vidékről érkező szekerek. Ők is besoroltak egy szabadon maradt helyre. Közelükben azok a kocsik sorakoztak, melyeken gyümölcsöt hoztak, eladás céljára. Ezek a kocsik legnagyobb része ozsdolai volt, mert a vidéken ott termelt a legtöbb gyümölcs. A kocsikon trónoló árusítók asszonyok arcáról leolvasható mindig, hogy milyen volt abban az évben a gyümölcstermés. Az ozsdolaiakkal sokat tréfálnak a vásárosok; oda-oda szólnak:

- Hová való néni?

- Ozsdolai, mi baja vele? - felel vissza hetykén az asszony. Ebből már tudják, hogy a termés bőséges. Egészen más a felelet akkor, ha a tavaszi fagy már virágjában elvitte a termést.

Ebben az évben a termés bőséges volt, csak úgy ragyogott a fiatal menyecske arca a szomszédos kocsinál. Egy krajcárért két darab szép korai körtét is adott, sőt, ha valaki két krajcárt is rászánt, ötöt kapott.

- Misi! - Maradj a kocsin! Ügyelj, nehogy valamit ellopjanak! Én elmegyek a Jancsó-féle boltba, bevásárolni. Itt van két krajcár, ez a tied, vegyél magadnak vásárfiát, mézeskalácsot.

Zsiga egyedül maradt, kényelmesen elhelyezkedett a kocsiládán, kezébe vette az ostort, hogy feladatának megfelelhessen. A szomszédos kocsin körtét áruló asszony látta, hogy a gyerek két krajcárt kapott vásárlás céljára. Elhatározta, hogy üzletet köt vele. Megszólította:

- Vegyél körtét, fiacskám!

Misi egyelőre nem reagált, habár nagyon tetszett a kocsi derekát színültig megtöltő, sok szép körte.

- Vegyél, aranyoskám! Édes ám ez, mint a méz...

A menyecske kirakta az öt legszebb körtét csaléteknek; ez vágyakat ébresztett a kisfiúban. Akaratlanul is lekaszálódott a kocsiról, de úgy tett, mintha semmi sem érdekelné; azért félszemmel néha-néha odasandított.

- Vegyél már, no! Nagyon finom... nagyon jó...

Végre kiszemelte a legnagyobbat, a legszebbet, amin szép piros csíkok voltak láthatók; elvette, és beleharapott. Valóban finom volt, édes, tetszett neki...

- Vegyél még, drágaságom!

Misit most már nem is kellett sokáig biztatni. Elvette, megette a másodikat is. Aztán jött a harmadik, negyedik, míg végül az ötödik is elfogyott, de ekkor már újra ott trónolt a kocsiládán.

- Most pedig, fiacskám, add ide a körték árát, a két krajcárt!

- Azt már nem... Azon vásárfiát veszek, mézeskalácsot...

- De hiszen azt már elköltötted, körtét vásároltál azon...

- Én nem körtére kaptam, hanem mézeskalácsra...

Az asszony mindenképpen a pénzéhez akart jutni, erőszakkal akarta Misitől megszerezni a két krajcárt, de ő erélyesen védekezett; ostorával erélyesen csapkodott a kocsijukra felkapaszkodni akaró menyecske felé.

A közelben lévő vásárosoknak tetszett a kisfiú és a menyecske között kitört háború, mind odacsődültek, nemsokára egész gyűrű vette őket körül.

Általában valamennyien a gyermek pártján álltak; egyik-másik még biztatta is. A közelben posztoló rendőr is odasietett, hogy feloszlassa a csoportosulást. Az asszony előadta a panaszát, hogy a fiú a megvett körtékért nem hajlandó fizetni. A rendőr erélyesen szólt rá, de az még akkor sem hagyta magát.

- Nem adom! Ő kínált! Miért kínált?

Az volt a szerencse, hogy közben visszaérkezett a bevásárlás után a nagybácsi, és Misit kimentette szorult helyzetéből; kifizette a menyecskének a tartozást. Aztán igyekezett megmagyarázni neki, hogy ha valaki valamit vesz, azért fizetni is kell. Azonban még neki sem sikerült meggyőzni Misit, ő továbbra is csak azt hajtogatja, hogy őt megkínálták, és a kínálást azt illik elfogadni, nem szabad visszatartani.

- Ő kínált... Sokszor kínált... Kínált, hát vettem belőle... Aztán megint kínált, megint vettem... Miért kínált?

+++III+++

Mikorra a városból hazaérkeztek, már mindkét családnál ott voltak a nyaraló vendégek. A két család hét gyermeke már fel is mérte a helyzetet, és azt kielégítőnek találta: már ért a gyümölcsösökben itt is a korai körte és az alma, sőt, még a málnabokrokra is lehetett találni egy-egy ott feledt illatos gyümölcsöt. Természetes, hogy mindenik valamelyik fa tetejében tartózkodott, még a Dezső bácsi már-már eladósorba kerülő lánykái is. A legifjabb nemzedék: Misi, Pali és Peti, egy ideig bizalmatlanul szemlélte egymást, de a békekötés után gyorsan megtörtént, sőt, rövidesen véd- és dacszövetséget kötöttek a nagyobb fiú, Zoli ellen, mert az parancsolgatni akart nekik. Természetes, hogy a három hároméves csemete ezt nem volt hajlandó tekintetbe venni.

Aztán megkezdődött a már az előző évekről ismert rendes nyári program, aminek a gyereksereg öröme a legfontosabb pontját az étkezések jelentették.

A háziasszonyoknak még a főzés sem jelentett nagy gondot, mert az hetenként legfeljebb egyszer került sorra.

Ugyanis vendégeiknek a faluban több közeli rokona is volt; illő tehát, hogy azok is sorjában vendégül lássák. A gyerekeknek ez okozott a legnagyobb örömet, mert így minden nap vendégség volt más és más háznál. A női természet a magyarázata ennek, versengés támadt köztük, egyik gazdasszony sem akart szégyenbe maradni, pontosan tudták, hogy társuk mivel vendégelte meg őket, ők tehát igyekeztek valamivel azt meghaladni. Még a kislányok sem sokat törődtek azzal, hogy a nyár végén rendszerint túlsúllyal kerülnek haza.

Hetenként egyszer, mikor az idő kedvezőnek ígérkezett, a sorozatot egy-egy kirándulás szakította meg, valahová a fenyvesek közé. A kosztolás még akkor sem volt túlságosan egyhangú. Otthon már megkopasztották a csirkéket, szalonnával spékelve, fűszerezve ott csak nyársra kellett húzni. Aztán egy kövérkés bárányról is lehúzták a bundát, hogy ott csak felaprítva bográcsba kerüljön. Kiegészítésül kenyér, hagyma, paprika, uborka és más szükségesnek mutatkozó ételek kerültek a hátizsákokba. Ezeket felszerelték a nagyobbacska gyerekek hátára. Tanultak az előző évi esetből, az italféléket a férfiak maguk vitték. Ugyanis az történt, hogy az előző évben azok szállítása lánykákra volt bízva, s amikor helybe értek, két borosüvegnek le volt törve a nyaka, jelezve, hogy abból a bor csak kifolyhatott. Természetesen magyarázattal szolgáltak: elestek, az üveg a sziklához ütődött, a bor kifolyt belőlük. Viszont a felnőttek látták, hogy a ruhájuk nem lett nedves, sem a hátizsák. Viszont három lánykának egész nap a szokásnál is virágosabb kedve volt. Nem is lehet csodálkozni azon, ha a szegény kislányok a nagy nyári hőségben megszomjaztak.

Ebben az évben is történt valami, amin nevetni lehetett. Ilu, a már a tizenöt évet is elhagyott ifjú hölgy, az utolsó, de legmerevedebb kaptató előtt nagyon nehéznek tartotta a hátizsákját, amiben többek között egy egész kenyér is volt. Mentőötlete támadt: az előző évről tudta, hogy az úttal párhuzamosan az erdő sűrűjében egy kitaposott ösvény van. Fájdalmas képet vágva fordult az öccséhez, Zolihoz:

- Zolikám, drága! Tegnap a töltött csirkéből nagyon sokat ettem, s most hiába akarom, nem tudok ellenállni annak, annyira szeretem... Most itt a baj, el kell intéznem itt a bokrosban... Légy olyan jó, hozd addig az én csomagomat is!

A fiú lassan ballagott az átvett csomagot is cipelve, részben azért, hogy ne kelljen messzire vinni és visszaadhassa a nővérének, részben azért is, mert a két csomag korához mérten nehéz volt. Mindegyre vissza-visszanézett, hogy jön-e már? Akkor már Ilu az ösvényen megérkezett a színhelyre, s az elmúlt évben eldobott nagy csomagolópapírra óriási betűkkel felírta:

- Máté evangéliumának a XII. rész 7-9-ik verse: „És rendelé az Úr teherhordó állatjául a szamarat.”

A plakátot feltűzte a forrás feletti sziklára, feltűnő helyre, s aztán kényelmesen végigheveredett a zöld gyepen. Miután a felérkezők elolvasták az ígéket, nagy nevetéssel jutalmazták az öccsével szemben elkövetett csínnyt.

Akkor lett igazán nagy a kacagás, mikor a fiú sokára, erősen izzadva, megérkezett. A nap természetesen még a szokottnál is vidámabb hangulatban telt el. A gyereksereg az időt, az ebéd óráját kivéve, a közeli vágásban töltötte, ahol még mindig volt bőven szamóca, áfonya, de már a málna is érni kezdett.

Nemsokára vígan ropogott a tűz, készültek a nyársak, a parázs fölé került a bogrács. Az ózondús levegőben ínycsiklandó illatok vegyültek. Nemcsak az asszonyok, a férfiak is remekül értettek az ilyenkor szokásos teendőkhöz. A parázs felett ők forgatták a nyársra húzott csirkéket, nemsokára olyan szép rózsaszínűek lettek, hogy már csak azok nézése is élvezet volt. Annál talán még jobban tetszett a bográcsban rotyogó birkagulyás, és a rostokon piruló fiatal bárány. Egy ilyen lakomát, amely ezután következett, aki nem vett ilyenben részt, az el sem tudja képzelni. Lehet, hogy a gyerekek azért is igyekeztek olyan nagyon, hogy este hazafelé könnyebb legyen a hátizsák. Az biztos, hogy maradék nem maradt.

A gyerekek ebéd után siettek vissza a vágásba, tudták, hogy a jó ebéd végére gyümölcs is jár. Az idősebbek inkább feketét főztek, és borozgattak. A kiürült üvegeket sem szándékoztak hazafelé cipelni, ezért jó távol célba lőttek azokra. Aztán azzal szórakoztak, hogy kalapjukat jó magasra feldobva figyelték, hogy a másíknak sikerül-e azt röptében eltalálni. Mikor Dezső bácsi dobta fel a keménykalapját, egyszerre hárman is rásütötték a puskákat, ezért annak csak a kari-mája érhetett földet.

Aztán a férfiak kártyázni kezdtek, tarokkoztak; az idősebb korosztály ezen a vidéken ezt szokta játszani.

Csak úgy harsogott a sok merész bemondás: tuletrua, agátultimó, négykirály, volát, de egyenesen üdvívalgásban törtek ki, ha valame-lyiknek elfoghatták a huszonegyesét, azaz polgármesterré tehették. Közben a palackok veszedelmes gyorsasággal ürültek.

Egy szegény császármadár, melyet talán a kíváncsiság vezérelt arra, egy elég közeli fenyő tetejére ült, de vesztére, mert mindenik sütötte rá a fegyverét. A szegény „mogyoróstyúkon”, mert így neve-zik, alig maradt toll. Nem sokkal később egy másik is hasonló sorsra jutott. Még csak fel sem kellett állni, és mégis megvolt a vadász-zsákmány. Az igaz, hogy holnap, mikor el akarják fogyasztani a nem mindennapi pecsényét, minden harapáshoz jut majd egy sörét.

A férfiak mulatságát az asszonyok nagy sikoltozása zavarta meg: egy keresztesvipera csúszott kanyargó mozgással a közelükben. Fel-ugráltak ütőszerszámok után kutatva, de egy Sípos nevű rokon rájuk kiáltott:

- Várjatok!

Aztán gyorsan egy mogyorófa hajtást vágott, azt középtájon bemetszette, és ezzel a csipesszel a nyaka táján elfogta a hullót. Diadalmasan lengette meg előttük. Aztán a kabátja szélébe harap-tatta, és kirántotta a kígyó méregfogát. Utána a keblébe tette, az meg ott keringett a dereka körül. Igaz, hogy a kígyó a méregfogától meg-fosztva már ártalmatlan. Az asszonyok mégis borzongó ámulattal szemlélték.

Csak amikor a nap már egészen a láthatár szélére ért, gondoltak a hazatérésre. Az ifjúság vidám dallal haladt az élen, egészen hazáig a kellemesen töltött nap után.

++IV++

Másnap majdnem veszedelem támadt az előző napi kirándulás miatt. A hármas trió: Misi, Peti, Pali, az előző nap jól megfigyelték a csirkesütés műveletét; a nyársonsült csemege rendkívül ízlett nekik. Mivel a férfiak hazafelé még két varjút is lőttek, s amit ők vittek hazáig, megsütve valószínűleg ugyanolyan jó lehet. Még nyársat sem kellett faragni, mert a szalonnasütéskor félredobott nyársakra rá-találtak. A kopasztással sem törődtek, hiszen a toll úgyis leég róluk, mikor sültek.

Misi szerzett gyufát a konyhából, a másik kettő közel a nagy szalmakazalhoz, ami mellett ott volt a fából épült nagy zsuppos csűr is, a látottakhoz hasonló gödröt vájt; két oldalra még ágasfát is szúrta, hogy majd azok tartsák a nyársat.

Nemsokára vígan ropogott a tűz, az ifjak buzgón forgatták a nyársakat. Szerencse az volt, hogy a toll égése erős bűzt terjesztett, s Misi apja érdeklődni kezdett, hogy az honnan ered, és felfedezte a pecsenyesütőket. A kútnál lévő vízzel telt dézsát marokra kapva, leöntötte a tüzet. Egy szót sem szólt, de Misinek kiosztott egy jókora pofont; akinek egész életében ez volt az első, egyben az utolsó ütés is, amit apjától kapott. Fájt, de nem sírt, talán érezte, hogy az megérdemelt pofon volt. Az sehogy nem ment a fejébe, hogy miért nem kapott pofont a másik kettő is. Az volt a véleménye, hogy a nagyok sem mindig igazságosak. Aztán elősiettek az édesanyák is, akikhez az illat szintén eljutott, és azok pótolták azt, amit a Misi apja elmulasztott: nem szóval, de mégis megértették abból, hogy pecsenyesütésre nem a szalmakazal tövében kell tüzet gyújtani, mert abból nagy veszedelem származhat. Hogy milyen, azt egy hét múlva megsejlelhették. Ugyanis az történt, hogy egy hirtelen támadt nyári zivatar végén egy elkésett villám a csűrbe csapott; az pillanatok alatt tetőtől talpig lángokban állt, és a mellette lévő szalmakazal is.

Félreverték a harangot, összefutott a falu apraja-nagyja, de oltásról szó sem lehetett. Ugyanis Misi apja vagy harminc kasból álló méhesét, - hogy védje az időjárás viszontagságai ellen, - a zsuppos csűr eresze alatt helyezte el. Ezek a szokatlan meleg miatt mind kitódultak a kasokból, és a veszedelmük okozójának az embereket tartották, ezért dühös rohamot intéztek ellenük. A kellemetlen csípésük elől mindenki menekült. Azonban a csűr bizony takarosán leégett, még egy használható fadarabka sem maradt belőle, csak korom és hamu.

Mindez máskülönben senkinek sem okozott meglepetést, mert nem múlik el egy nyár sem, hogy hasonló eset elő ne forduljon, inkább megelégedettnek érezték magukat, mert szerencsére az előző zivatar megáztatta a közeli hasonló építményeket, és így a tűz nem terjedt tovább. Az újjávarázsolása sem nehéz; a gazdának segítenek a rokonai, ismertősei, hogy egy napon elegendő alkalmas fenyőtörzset leszállítsanak a saját fenyveséből. Majd segítenek azt kifaragni, összeállítani is.

Egyedüli kár az elégett takarmány és a szalma. Az ilyen kaláka itt mindennapi megszokott dolog, amiért fizetség sem jár; a következő évben talán őket érheti hasonló veszteség, akkor viszonozzák azt neki. Egy bizonyos, hogy alig múlt el egy hét, a leégettnél nagyobb és szebb csűr állt az udvar végén.

++V++

Szép nyári reggel volt. Elérkezett az ideje annak, hogy a kapás növényeknek megadják a szokásos harmadik kapálást, a töltést, amint azt itt nevezik. A krumpli és a kukorica mellé a kapájukkal kis halmot hoznak, az előbbihez azért, hogy a napsugártól ne zöldülhessenek meg a gumók, a másikhoz azért, hogy ne döntögethesse ki a szél. Ilyenkor az egész falu apraja-nagyja a mezőre siet. Ez szó szerint értendő, mert az a gyerek, aki már mozgatni tudja a kapát, s az öreg, aki még mindig bírja, mind munkába siet. Nem nehéz munka, mert harmadik kapálásra már szétporlottak a rögök. A faluban a házak őrzésére csak a legapróbbak és a nyaraló vendégek maradtak.

Misi elérkezettnek tartotta az időt, hogy legkedvencebb szórakozását bemutathassa a társainak. A cigánypurdék kihordták apjuk szerszámaikat az eperfakörbe. Minden hangszer mellé odaállt az, aki azt kezelni szokta. Misi a klarinétot kezelte. Már tűrhetően tudták a szerszámaikat megszólaltatni. Ebben Pali és Peti is részt akart venni. Egyik a kútnál lévő fa itatódézsát vitte oda, Pali pedig felfedezett egy kimustrált „légelyt”; amely kishordóhoz hasonlított. Arra használják, hogy ivóvizet vigyenek abban a mezőn dolgozóknak. Egyik lett a nagydob, a másik a kisdob. Egy rajkó két fedőt hozott a cintányért helyettesíteni. Dobverőnek a konyhából kihozott fakanalak szolgáltak. A dobbal, cintányérral jól lehetett tartani az ütemet. Az egyik Turuczki gyerek sem akart kimaradni a zenekarból.

Nagyapja a kondát őrizte; reggelenként marhaszarvból készült tülök riogtatásával jelzi a sorakozót. Aztán elkezdődött a sohasem hallott, leírhatatlan koncert. A hatása azonnal mutatkozott, mert az ebédutáni pihenőre a hűvös szobákba húzódott nyaralók ijedten szaladgáltak az utcára, hogy megtudják, hogy mi okozza a szokatlan zenebonát.

Aztán nagy nevetéssel szemlélték a térzenét szolgáltató ifjúságot. A kapu előtti hosszú pad szolgált páholy gyanánt. A gyerekek látva, hogy tetszett az előadott műsorszám, még erőteljesebben kezdtek hozzá a következőhöz, de ebben már Misi vette át hegedűvel a primás szerepét; már elég jól tudott néhány ritmikus csárdást azon eljátszani... Amikor befejezte, a közönség még meg is tapsolta.

Az Alszeg gyerekselege csakhamar hiánytalanul megjelent, kész volt az engedély nélkül rendezett majális, mert a dob ütemére lehetett táncolni, ugrálni. Minden gyerek meg volt bízva a házuk, beltelkük, a baromfi-állományuk őrzésével, de bizony, akárki el is vihette volna. A bál addig tartott, míg a Nap alá nem hanyatlott, mert akkor gondoltak arra, hogy a szülők hazatérnek, és elpáholják a féltett hangszerek használata miatt.

Rezső bácsi a térzene végén magához intette Misit, és vele a hegedűn még néhány nótát eljátszatott. Nagyon meglepte, hogy a párányi gyerek már majdnem egész tisztán tudja játszani a csárdásokat, népdalokat. A végén kijelentette:

- No, fiam... Úgy látom, hogy te még viheted valamire... Megígérem, amikor hazatérünk, küldök neked egy hegedűt, hogy gyakorolhass rajta.

Leírhatatlan volt a gyerek öröme, mert jól tudta, hogy amit a nagybácsi megígér, azt mindig betartja.

Másnap a nyaraláskor szokásos üdvözlőlapokat írták meg az otthoni ismerősöknek; ezek elmulasztása egyenesen sértésnek számít. Postára adásukkal természetesen a triót bízták meg; meghagyták, hogy a szükséges bélyegek felragasztása után fennmaradó két krajcáron azt vásárolhatnak, amit akarnak.

Sokáig vitatkoztak azon, hogy „bambucot” - a málnához hasonló cukrot hívják ezen a tájon - vagy cigarettát vásároljanak-e? Végül az utóbbi mellett döntöttek, mert kíváncsiak voltak, hogy miért szívják a nagyok olyan nagy élvezettel.

A vásár megtörtént; az egyik krajcárért két „magyarkát”, a másikért egy skatulya gyufát kaptak a Móric fűszeres boltjában. Az úton nem mertek rágyújtani, ezért lementek a patak medrébe, behúzódtak a nagyhíd alá. Megtörtént a kísérlet.

Hiba csak az volt, hogy hármuknak csak két cigaretta állt rendelkezésre, ezért Peti hol ettől, hol a másiktól kapott egy-egy szippantást.

Nemsokára émélyegni kezdett a gyomruk, de nem ez volt a legnagyobb baj, hanem az, hogy Ilu, aki véletlenül éppen arra járt, észrevette a híd alól kiszálló füstöt, így rajtacsípte őket. Az igaz, hogy a szülők az ő árulása nélkül is rájöttek volna, mert a komisz cigarettától mindhármukra rájött a hányinger, még a vacsora sem esett jól nekik. Egyetértőleg megállapították, hogy mégis jobb lett volna bambucot venni.

++VI++

Mester bácsinak a felesége, Rózsi néni, Misi apjának volt a testvére. A házuk közvetlenül a hegy alatt volt; szintén fából épült, de emeletes háznak. Az alsó részt általában csak pince gyanánt használták. Tele volt deszkából készült ászkokkal, de azok nem voltak üresek. Minden polc tele volt mindenféle fajtájú-alakú üveggel. A gyereksereg jól tudta, hogy az üvegek nem üresek, hanem mind valami változatos csemegét rejt magában. A nagynéninek az volt a szenvedélye, hogy mindenféle erdei- és kerti gyümölcsből befőtteket, gyümölcsborokat készítsen. Ezt olyan mennyiségben, hogy több családnak is sok lett volna. Volt ott még talán tízéves is. A gyerekek mindig azon törték az eszüket, hogy lehetne mindazt a romlástól megóvni azáltal, hogy ők megeszik vagy megisszák.

Megfigyelték, hogy a nagynéni rendkívül szeret kártyázni, különösen a preferánszot; ezt már az előző évben megállapították. Az eltelt évben a három nagyobb lányka ezt alaposan begyakorolta, így ebben az évben partnerül jelentkezhettek. Ezt nem is mulasztották el egy nap sem. A nagynéni boldog volt, és rendszerint egymás után bontogatta a befőttes üvegeit, sőt, néha a gyümölcsborokból is adott. Ha kiürültek a felbontott üvegek, búcsút vettek azzal, hogy másnap is jönnek kártyázni.

Másért is szívesen jártak ide. Mester bácsinak volt a legnagyobb gyümölcsös kertje, a három holdat is meghaladó kertje felnyúlt a hegyoldalra, egészen a templomig. A hazánkban ismeretes minden gyümölcsfa-fajta feltalálható volt ott; tehát mindig érésben volt valamelyik fa. Elteltek gyümölccsel, azonban unalmas mindig egyfélélt csinálni. Más szórakozást is kitaláltak. A kert végében álló óriás cseresznyefának egyik vastag ága a templom kórusának ablaka előtt nyúlt végig.

Azt már tudták, hogy az ablak nem csukható, mert a rigli elromlott, mindig csak be van hajtva. Természetes, hogy ezt arra használták fel, hogy bejussanak a templomba.

Ősrégi épület volt a templom, messziről inkább magtárnak lehetett volna nézni, annál inkább, mert a torony tőle messze, az egész telket körülölelő magas kőkerítéshez volt építve, a bejárat mellett. Belül a falon, és a mennyezet is négyszögletes deszkalapokkal volt borítva, melyeken festett, vagy faragott jelenetek voltak láthatók. Ezeket már többször végigtapasztalták. Újat kell kitalálni. Ilu a legöregebb, kitűnően tudta utánózni az öreg pap kenetteljes hangját, ezért úgy döntöttek, hogy istentiszteletet rendeznek.

A templom három oldalát foglalta el a kórus; a végén az orgona, annak egyik oldalán az iskolás-gyerekek helye, másikon a legényeké. A templom másik végén a szószék, mellette a papi-családnak szánt pad; annak folytatásaként oldalt három pad a prezbiterek helye. Az előtt a nyolcszögletű asztal szép hímzett terítővel letakarva. Aztán a két padsor, egyik oldal a férfiak, másik a nők részére. Ezek előtt a szószék felől szabad tér, az volt a hajdonok helye.

Zoli helyet foglalt az orgonánál, Misi, Peti, Pali az abból kinyúló két kötélnél. Az orgonát valaha az őskorban készítették, utánózhatatlan nyikorgó hangja volt két változattal; a fújtatót a két kötél húzogatasával lehetett működtetni. A trió rendületlenül húzogatta a két kötelet, Zoli nyomkodta a billentyűket. Csak az volt a baj, hogy csak két kötél volt, és a kezelésen gyakran hajba kaptak; ilyenkor nagy nyekkenéssel elhallgatott az orgona. Az nem volt fontos, hogy Zoli tud-e azon játszani, mert az úgyis olyan lehangolt volt, hogy egy művésznek is csak fals-hangokat adott volna. Zoli mindenesetre elénekelté annak kíséretével a szokott kezdő éneket: „Im, bejöttünk nagy örömmel...” Nem okozott ez sem nagy zavart, mert neki sem volt zenei hallása.

Mikor az orgona elhallgatott, Ilu magára öltötte a pap palástját és méltóságos lassú léptekkel felment a szószékre. Ott egy ideig lehajtott fejjel állt, aztán kenetteljes hangon megszólalt:

- „A mi segedelmünk legyen az Atyának, a Fiúnak, és Szentlélek nevében...”

- Ámen - hangzott a kórusról.

- „Kedves Atyámfiai az Úrban...”

Egyik lány nem állta meg, hogy félbe ne szakítsa:

- Tegyétek be az ajtó, mert cűg van!

- Hallgass! - szűlt Ilu, aztűn zavartalanul folytatta:

- Elűttetek tartandű egyhűzi beszűdemnek alapigűjűű felolvasom Mátű evangűliumábűl az ötűdik rűsz hatodik és hetedik versűt, mely hangzik a kűvetkezűk pen. Hallgassátok isteni félelemmel! - „ s mondá az  r: távozzatok tőlem átkozottak...”

- Az bizony jó lesz, mert látom innen, hogy jó a pap felfelé a l pcsűkűn.

Pillanatok alatt az  rkez sűk helyén, a kórus ablakán  t megtűr t nt a visszavonulás. Gondosan behajtották az ablakot is. Mikor a pap kizárta az ajtűt, belépett, és végigsétált a két padsor kűzűt, már nyom sem volt.

- Pedig tisztán hallottam az orgonaszűt... Hiába,  reksz m, az bizonyára csak hallucin ciű; az utűbbi idűben elég gyakran ism tlűdik. Tisztán hallom, de ha jűvűk, nem látunk itt senkit, az ajtű be van zárva. Tehát biztos, hogy megűregedtem... Mennyivel kűnnyebb azoknak a gyerekeknek ott a kert tűlsű sarkában;  k békésen j tssz k a „Bűjj, bűjj zűld gat,” vagy pedig kergetűsdiť játszanak... Meg kell a doktorral vizsgáltatni magam...

++ VII++

Eltelt a nyár, elutaztak a nyaralűk. Ahogy fogyott a mezei munka, ugyanolyan arányban fogyott a zenekari  sszejűvetel is. A kűvetkezű három nyár is hasonlű műdon telt el, csak éppen Misi a saját hegedűjén játszhatott. M r  gy ki tudta cifr zni a nűt kat, hogy legtűbb vidéki prímás megirigyelhette volna. Sűt, már arra is képes volt, hogy kezdés elűt t a hangszereket  sszehangoltatta. Ez nem volt megoldhatatlan, mert idűkűzben a rajkűk is nűttek, és a cigánynak  gy is a vérében van a hozzáértés. A t rzen ket már jobban lehetett élvezni.

Nagyobb változást egyedűl az jelenthetett, hogy Zoli elérte a legsz bb kamaszkort. Remek gumipusk ja volt a madársereg veszedelmére, már azzal igazán nem t rűdűt, hogy az kártékony, vagy hasznos, vagy  neklű madárka-e. A nűveked sben l vű triűt is felszerelte hasonlű csűzlikkal. Lűszer bűs gesen tal lhatű volt a patak medrében.

Ezek már nem jelentettek nagy veszélyt a madarakra, mert lőni ugyan kitűnően tudtak, de célozni nem. Az ő működésük inkább az ablakokra volt veszélyes.

Szerintünk nem ők hibásak teljesen, hanem az, aki ilyen törékeny dolgokkal szereli fel az ablakait. Minden kárból valakinek haszna is van; ilyen esetben a szomszédban lakó asztalosnak, mert az ablakokat mindig vele üvegeztették be a kártokozók szülei... Zoli még ráadásul tekintélyt is szerzett, mert az egyik gazda udvarán úgy fejbetalált egy átszaladó görényt, hogy az ottmaradt. A gazda, akinek baromfi-állományában nagy kárt okozott a nem kellemes illatú ragadozó, örömeiben egy piculával (húszfilléres) jutalmazta meg az ügyes vadászt. Az asztalos határozottan sajnálta, hogy olyan gyorsan telik a nyár, így ő elesik majd a jó mellékkeresettől.

++VIII++

A szép gyermekkor is elmúlik, Misi is elérte az iskoláskort. Talán nem is bánta, hogy oda kell neki is járni; bizonyos, hogy ott is talál majd szórakozást. Már az előző évben is figyelemmel kísérte az iskolásokat, de még nem engedték azok a körükbe. Abban az időben még nemcsak délelőtt, hanem délután is jártak iskolába a gyerekek. Az volt a szokás, hogy a bátrabbak soha sem mentek haza iskola után, hanem csapatosan felvonultak a falu legfelső végébe a kender-áztató tavakhoz.

Apró tavacsák sora volt ez, mesterségesen kialakítva, azokon átfolyt a kis patak vize. A szövés-fonáshoz szükséges kendert ezekben áztatták, hogy aztán a fonáshoz szükséges szösz megkaphassák.

A tavacsák vize természetesen a rothadó növényi anyagok miatt nem a legkellemesebb volt.

Ez azonban nem zavarta őket abban, hogy, amíg a csorda lejön a hegyek közül, a fürdéssel üssék agyon az időt. Valószínű, hogy az anyák a gyermekek illatának eltüntetése céljából naponta újra megfürösztötték. Szerencsére, ahogy az idő hűvösödött, megszűnt a fürdés; mégis utána is vártak a csordára.

Aki azt nem próbálta, az el sem tudja képzelni, hogy milyen nagy élvezet bivaly hátán lovagolni. Ez vezeti ide a csordagyűjtőbe minden tanítás után a gyerekeket.

Ott mindenik kiszemeli a saját állatukat, valahogy felkapaszkodik a hátára; az jó széles, így nem sért, ott helyet foglalva méltóságos lassú léptekkel haladó bivaly hátán több mint egy kilométer hosszúságban hintázva, egész hazáig lovagol, s a különleges paripa hátáról csak az istállójuk közepén szállhat le.

Azonban az őszi esőzés nem csak a fürdésnek, hanem a lovaglásnak is véget vetett. Előkerült a padlásról, helyesebben a hiuból - mert azt itt így nevezik - a faláb, vagy gólyaláb. Ettől kezdve ezen jártak az iskolába; férfi, asszony, gyerek, ezen közlekedik, míg jön Katalin napja, s az meghozza a fagyot, ami itt aztán eltart márciusig, sőt, néha még tovább is. Kocsik helyett szánkók siklanak végig az utakon; a lovak hámjára szerelt csengősor messziről hirdeti annak érkezését. A gyerekek pedig, „csáklyával” járnak iskolába, s ott a remek helyben lévő lesiklópályán tükörsimára gyalulhatják a kerítésről lehúzott deszkalapot.

A szánkó-, a bob- és a csáklyaverseny minden nap ismétlődik. Van idő bőven, mert minden gyerek már legalább két órával korábban érkezik az iskolába. Az állandó használattól jegesre simul, rekordot lehet dönteni, de legtöbbször az történik, hogy az induló már a kezdeténél bukik. A versenyző az egész pályát közlekedési eszköz nélkül futja be, így a ruhán keletkezik folytonossági hiány... Viszont az anyák esténként foltoznak, ezért a téli esték sem unalmasak.

Misi az első évében még a régi iskolaépületbe járt. Akkor építették a hegyoldal levágott részén az új, modern tégláépületet. A régi évszázadokkal előbb épülhetett, ezért a hegyfelőli oldala az elmúlt évszázadok alatt annyira feltelt víz által hordott iszappal, hogy a két alsó gerenda állandóan vizes volt, mert a feltöltés már meghaladta a szigetelést, korhadásnak indult. A tanító bácsinak az volt a rendes szokása, hogy a tanítás idején a fácskái nemesítésével foglalkozott. Ősszel kiásta az apró csemetéket, elvermelte a pincében, télen az osztályban párosítással nemesítette azokat. Valamilyen elintéznivalót adott a gyerekeknek, aztán nem sokat törődött velük, legfeljebb annyit, hogy görcsös botjával nagyokat ütött az asztalra, és elkiáltotta:

- Csend! -

Misi az utolsó előtti padban ült a fal mellett. Kicsi csizmácskájával állandóan piszkálta az alsó gerendákat; korhadtak voltak, ezért mindig jobban koptak.

Alig pár hét alatt elérte, hogy ki lehetett azon nézni. Majd annyira tágult, hogy ki is tudott bújni rajta, s ezt gyakran megtette. Nem kellett felfedezéstől félnie, mert Mester bácsi, aki őket tanította, el volt foglalva nemesítéssel. Egyszer aztán valami miatt a szokottnál is nagyobb volt a zaj. A bot nagyot koppant az asztalon, elhangzott a szokásos kiáltás:

- Csend! ... Látlak Misike...

A kívánt csend helyett óriási nevetés volt a gyerekek felelete. Mester bácsi felnézett, de Misikét nem látta sehol. Felállt, végigment a padok között, egészen addig, ahol ülni szokott. Nem volt ott. Benézett a pad alá, és csak akkor vette észre, hogy lyukas az iskola oldala, és az ablakon kitekintve megpillantotta Misikét is, két társával, amint vígan szaladgálnak a hegyoldalon. Így érte el Misike, hogy a kitüntetettek helyére, az első padba ülhessen; valóságban azért, hogy szem előtt legyen.

++IX++

Az év hátralévő felében nem volt feljegyzésre méltó esemény. A nyaralók most is pontosan megérkeztek. A hármas trió már kezdett komolyodni. Legnagyobbbrszt kóborlással töltötték az idejüket. Kéredzkedéseikkel nem zaklatták a szülőket, de azok nem sokat törődtek azzal, nem féltették őket. Dezső bácsinak az volt a szavajárása:

- Csalánba nem üt a mennykő!

Egy alkalommal azonban közeljárt ahhoz, hogy beléjük csapjon. Ezen a délután is a szokott módon eltűntek. Már az feltűnt, hogy uzsonnáért sem jelentkeztek, habár megszokták, hogy az evésről sohasem késnek el. Most pedig a Nap már súrolta a nyugati hegy tetejét, de a három gyerek nem volt sehol a közelben. Keresni kezdték őket. Nem találták. Azt valószínűnek találták, hogy az erdőbe mehettek. Csakhogy ott a falutól a régi országhatárig mindenütt csak hegy és erdő, legalább is négy óra járásig tartó úton, ahol semmi emberi település nem található. Biztos, hogy távolabbra mentek, a sűrű erdőség miatt nem láthatják a falut; ki tudja, hová juthatnak. Nocsak, mozgósították az egész falut. Lámpákkal felszerelve járták a hegyeket, kiabálva, hogy jelentkezessenek.

Az történt ugyanis, hogy a trió már egy évet végzett tagjai unatkoztak, nem tudták, hogy mivel töltsék el a délutánt. Nem volt előre kigondolt, határozott tervük. Misinek jutott eszébe, hogy jó volna számocáival, áfonyáival jóllakni. Tudták, hogy a közeli helyeken már elérett, csak a távoli, magasabb helyeken lehet találni. Ez nem jelentett akadályt, az előző évekről jól ismerték az utat, tudták, hogy körülbelül egy óra alatt felérhetnek a havasra, ezért bátran nekivágtak az útnak. Minden akadály nélkül fel is értek oda. Jót ittak a forrás vizéből, kissé pihentek, aztán a vágásba mentek; ott valóban találtak bőven az annyira kedvelt erdei gyümölcsöket. Mikor már elégnek tartották, újra leheveredtek a forrás mellé, hogy aztán hazainduljanak.

A hegy teteje letarolt tisztás volt, legalább térdig érő dús havasi fű borította, a legjobb legelő az állatoknak. Most is az ökörcsorda legelészett ott, szétszórva. Ez azt mutatta, hogy a pásztor nincs az állatoknál; valószínű, hogy a szomszédos hegyen lévő pásztortárhoz látogatott. Itt, ahol sok a nagyvad, veszélyes megengedni, hogy az állatok ennyire elszéledjenek; a félreccsatangoló marhát üti le leg hamarabb a medve. A gyerekek már hallottak erről beszélni otthon.

Misi elmesélte társainak, miket hallott mesélni a farkasokról, medvékről. Elmondta azt is, hogy az állatok hogy szoktak védekezni a nagyvadak ellen. A lovak szorosan összefutnak köralakba úgy, hogy a hátsó lábuk vannak kifelé, és állandóan rúgnak hátrafelé. A szarvasmarhák éppen ellenkezően, a szarva van kívül. Az ilyen szilaj ökröknek a hetven-nyolcvan centiméter hosszú, hegyes szarva veszedelmes fegyver. Nemrég mesélték, hogy Fazekas Samunak a két igásőkre felnyársalt a szarvával a havason egy medvét, de nem tudták kihúzni, így egészen hazáig vitték. A medve mindvégig harapdálta, éles karmaival mind lerúgta róluk a húst. A medvét az istálló előtt fejszével verték agyon, de az ökröket is le kellett vágni, annyira össze voltak marcangolva.

Így mesélgettek, egyszerre csak az ökörcsorda összeszaladt a tisztás közepén, és ott kört formálva, szarvaikkal kifelé nagy bögés közben veszedelmesen rázták hosszú szarvaikat. A gyerekek megilletődve néztek össze: amiről beszéltek, az bekövetkezett. Biztosak lettek abban; még nem féltek, inkább kíváncsian figyeltek. A pásztor még akkor sem mutatkozott.

Egyszer csak körülbelül száz méterre tőlük megpillantották a medvét; az erdő szélén ült, és a talpát nyalogatva nézett az összetömörödött ökrök felé, mintha azt fontolgatná, hogy tudna azok közül egyet zsákmányul ejteni.

A lélegzetük is elszorult, egy hang sem tudott kitörni belőlük; csak bámultak egymásra, hangtalanul. Misi azt is hallotta, hogy a medve ritkán támadja meg az embert; általában csak akkor, ha úgy érzi, hogy a bocsait veszély fenyegeti. Inkább fél az embertől, s ha teheti, kitér előle.

Talán tíz percig is bámultak egymásra, még mukkanni sem mertek. Akkor aztán mintha egyet gondoltak volna, nagy gyorsasággal szaladtak le a lejtőn, a fél viláért sem mertek volna visszanézni. Rekordidő alatt értek le a faluig.

Ott aztán visszatért a bátorságuk. Leültek a borvízkútnál, és tanakodni kezdtek, hogy mitévők legyenek? Még hazamenni koránnak tartották. Petinek jutott eszébe, hogy a mezőt átszelő vasút mentén sok nádibotikót látott. Ugyanis, amikor a vasutat építették, a töltéshez a földet végig a falu felőli oldalról termelték ki; így ott hosszú, mély gödör keletkezett, és abban állandóan volt víz, jó telephely volt ez a vízínövényeknek, nádnak, sásnak, kákának.

Arra gondoltak, hogy hazahoznak egy-egy jó nyaláb nádibotikót, remek játékszer lesz az nekik.

A vasút jó két hét kilométerrel lefelé húz el a falu mellett. Már régen lenyugodott a Nap, mikor jól megrakodva hazaértek. Az asszonyok nagy örömmel ölelgették, eszükbe se jutott, hogy megbüntessék őket. A kutató embereknek a megbeszélte harangszóval adták hírül, hogy az elveszettek megkerültek. Elbeszélték kalandjaikat, jól bevacsoráztak, és mivel a sok séta, futás kifárasztotta őket, lefeküdtek.

Mindhárom mélyen aludt, amikor a haragos apák visszaértek kutató útjukról, és melyik szülő volna oly kegyetlen, hogy az álmában boldogan mosolygó gyereket veréssel ébressze fel. Másnapra aztán lehiggadtak a felizgatott kedélyek. Dezső bácsi ez alkalommal is kijelentette:

- Mondtam ugy-e, hogy csalánba nem üt a mennykő...

A boldog iskolai évek leteltek, kezdődött a komolyabb munka. Misi is bevonult Vásárhelyre, annak is a Kantának nevezett részébe, ahol a minoriták gimnáziuma épült. Lakása a tanárok utcájában, a Degeciában volt, egy fiók-internátusban; több mint húszan voltak ennél a szállásadónál. Misi azonnal két hibát állapított meg; egyik, hogy a koszt, habár elég ízletesen főzött a háziasszonyuk, nem volt olyan bőséges, mint otthon; a másik, hogy a többi diák - mind a felsőbb osztályba jártak - neki mindegyik parancsolni akart. Ebből aztán sok harc keletkezett, mert Misit olyan bordában szótték, hogy semmiféle fölényt nem tudott eltűrni. Gyakran tört ki verekedés, rendszerint az ő vereségével végződött, sohasem hallották sírni, és ha ő is legalább egyszer visszaüthetett, boldogan jelentette ki:

- Kaptál, ugye?

Szívós fickó volt, ezért beletörődött, megszokta a néha érdekes, máskor veszedelmes közösségi életet. Ezt az is könnyítette, hogy esténként elővéve hegedűjét, szép nótákkal szórakoztatta társait; ez megszerezte számára a hetedik-nyolcadikosok pártfogását, mert hajlandó volt azokkal elmenni esténként, hogy a kiválasztottjaik ablaka alatt éjjelizenét szolgáltatson. Ezzel biztosította, hogy verekedések alkalmával az ő részén legyen a fölény.

Egyik nagy diák rájött, hogy ha a durván festett ajtót dörzsöli, az a nagybőgőhöz hasonló hangot ad; csak az volt a baj, hogy egy hosszan tartó zeneszám után a hüvelykről lekopott a bőr, legalább is nagyon elvékonyodott. Különben is, két hangszer még nem zenekar. Törték a fejüket, hogyan lehetne zenélő szerszámaikat gyarapítani. A szüreti vakációkor az egyik hozott egy pásztorsípot, pikulát, ezen hamar megtanult játszani. Vásárlásra még csak nem is gondolhattak, mert mindnyájuknál a pénz, mint hiánycikk szerepelt; így arra az elhatározásra jutottak, hogy maguk csinálnak hangszereket, egyelőre egy brácsát és egy nagybőgőt.

Igaz, ehhez is befektetésre volt szükség, de a diáknál nem megoldhatatlan feladat az anyagbeszerzés. Az állomásnál volt egy faház. Ezt a mező felől megközelítették; nagy nehézség árán, mert egy egész készlet szét kellett bontani, míg két szál úgynevezett papírdeszákra találtak. Ezeket aztán óriási kerülővel, a mezőn át hazavitték, senki sem vette észre.

A fatelepen ugyan feltűnt a széthányt deszka-kászta, nyomoztak is, de arra igazán senki sem gondolt, hogy azt éppen a város ellenkező végénél keresse; lehetetlennek tartották, hogy olyan messze el lehetne szállítani felfedeztetés nélkül.

A szállásadójuk asztalos mesterséget folytatott mellékfoglalkozás gyanánt, a műhelyében szabadidejük alatt mesterkedhettek. Legnagyobb bajuk az volt, hogy a vékony fenyődeszkát sem hajlítani, sem domborítani nem tudták, ezért bizony csak egy kisebb, és egy nagyobb ládaformát mutatott az egész. Felszerelték hurokkal, a bőgőre szabályszerűen négyet, a kisebbre, mivel az inkább hasonlított egy ókori gitárra, tízet szántak, ezt nem vonóval, hanem pengetéssel akarták megszólalásra bírni. Határozottan lehetett azokon játszani, habár a hangjuk nem nagyon hasonlított a megszokott zenészerszámokhoz.

Az egyik ötödikesnek sikerült a közeli tímár kiszáradásra kiterített bőreiből néhányat elemelni. Mivel háziasszonyuknak volt egy óriás kiszuperált mosófazeka, ennek úgy a tetejére, mint az aljára, felszerelték a bőrt. Mikor az teljesen kiszáradt, remekül feszült, kitűnő hangot adott. Fellelkendeztek; két másik ugyanazzal a módszerrel kidobott főzőfazekakból alkotott kisdobot. Mivel mindenik szeretett volna tagja lenni az alakuló zenekarnak, egy másik kováccsal szabatott ki két kerek bádoglapot cintányér céljára. Egy másik pedig a vágóhídról hozott egy jó nyolcvan centis csavarodott ökörszarvat.

Misi addig mesterkedett, amíg sikerült azt egész hosszában kifúratni, így ha egy jó tüdejű belefűjt, hangot adott, de csak olyan formát, mint otthon a disznópásztor túlke, mellyel reggelenként a kondát összegyűjti. Ezért az oldalán egy egész sor szép, kerek lyukacsát fűrt, azokat ujjal lehetett takarni. Ennek a hangja hasonlított a később feltalált szaxofon hangjára. Artikulálatlan hörgést lehetett belőle kicsalni.

Együtt volt egy zenekarra elegendő hangszer, de a gyakorlás megoldhatatlannak bizonyult, mert a házigazdájuk ugyan szerette a hegedűsöt hallgatni, mert arra szükségből még hangfogót is lehetett tenni, de a többit túl zajosnak ítélte. Nem volt más megoldás, mint hogy kivonulni egyik szabad délutánjukon a Samu nevű rétre, amit a diákok máskor is játszótérül használtak. Középen tömörültek a zenészek; övezték a környékről összesereglett diákság.

Megperdültek a kisdobok, belebuffant a nagydob és a cintányér, Misi rázendített a Radeczky-indulóra, aztán egyszerre valamennyi követte. Szokatlan volt, de nem teljesen rossz, az ütem, melyet a dobok szolgáltatnak, egyenesen kitűnőnek minősült. A diáksereg táncra perdült az indulót követő csárdás hangjára. Csakhamar ott volt a sok tímár és varga minden inasa és segédje, sőt, még a mesterek is. Nagy csődület támadt, még a közeli utcasarokról a rendőr is oda-sietett. Nem talált okot a beavatkozást addig, míg el nem kiáltotta magát:

- Hiszen ezek a tőlem lopott bőrből csinálták a dobokat!

A rendőr komoly képet öltött, elővette, megnyálazta a ceruzát, a noteszébe kezdett jegyezni, s megkezdte a kihallgatást. A titkár bizonygatta, hogy feltétlenül ráismer azokra, mert a bőrről ott van a két „vakvágás.” A vakvágást meg is mutatta. Aztán az iránt adott fel keresztkérdéseket, hogy a más hangszerekhez honnan szedték az anyagot. Aki valaha diákot vallatott, az tudja, hogy ilyen próbálkozás előre is sikertelennek minősíthető. Sőt, mikor egyik tímárlegény kijelentette, hogy nincs olyan bőr, amelyen ne volna egy pár vakvágás, el is kellett ejteni a vádat. Végül csak csendháborítás címén tett feljelentést az iskola igazgatójánál. A vallatás ott is sikertelen lett, csak egy fokkal rontottak a magatartás osztályozaton. Az volt a végeredmény, hogy ezután messze a várostól, a Fehérmartoknál gyakorolt a zenekar, és fokról-fokra tökéletesedett.

++XI++

Misinek nagyon megtetszett a diákélet. A tanulással sem volt különösen nagy baj, habár itt a tanárok tanítás közben nem foglalkoztak gyümölcsfa nemesítéssel. Egyedül a kosztal volt elégedetlen; a minőség megfelelő, de a mennyiség kevés volt. Ezt valamilyen módon pótolni kellett. Nagy nehézséget jelentett az, hogy a pénz is kevés volt. Azért néhány krajcár mindig zörgött a zsebében; tehát fontos volt, hogy azt mire használja fel. Fölfedezett az utca végén egy jószívű mészárost, aki a hadseregnek szállított sózott szalonnát. A belső szobája, amit raktárnak használt, mindig fel, a mennyezetig meg volt rakva vastagon sózott, a disznókról egy darabban lehúzott szalonnával. Ezt sohasem az üzletében kereste fel, hanem estefelé a lakásán.

- János bácsi! Kérek három krajcárért szalonnát!

Az öreg mosolygott. Bevezette a raktárba a szalonna-halomhoz, a csizmaszárból elővette a borotvaéles kését, és egy nagydarabot lekanyarított belőle.

- Nesze, fiam, egyél!

- Nem méri meg, János bácsi?

- Mérjem? Akkor le kell vágnom belőle jókora darabot, mert az legalább ötszöröse annak, mint amennyi járna a pénzéért. Vigyed, van nekem elég...

- Nagyon szépen köszönöm, János bácsi!

- Ha elfogy, jöhetsz újra!

Misi boldogan tért vissza a szállására, ahol először is gondosan lekapargatta a szalonnáról a sót, még így is túl sós maradt. Aztán lemetszett egy porciónyi, s azt apró kockákra vágva megolvasztotta. Nagy karaj kenyérrel kimártogatva, végén lekaparva a töpörtyűket is, határozottan jóllakott vele. Egyedül csak az volt a baj, hogy a só kívánta a vizet, és a vásárhelyi víz nem valami jó. Szerencsére ott a közelben a Wenereiter-féle sörgyár, ahol öt és féldecis üvegsört nyolc krajcárért lehet kapni. Ez nagy pénz, tehát társakat kell szerezni; ketten-hárman összepótoltak, és a gyár portásánál leszűrcsölték. Egyszer aztán az egyik fiatal tanáruk rajtakapta ezt, ami a magaviselet-jegy újabb romlását okozta. Ezért haragudtak rá, hiszen valószínű, hogy ő is ugyanazon célból vetődött oda. Megállapították, hogy nincs benne zsiványbecsület; nem gondol arra, hogy ő sem volt jobb diákkorában. Csak annyi változás történt, hogy azután nem oda, hanem a két távolabbi sörgyárba, a „Török és Szőcshöz” kellett gyalogolni. Szükség volt itt három sörgyárra is, mert a környéken sok árpát termeltek.

Különben is, a kis város nem szűkölködik hasonló intézményekben. Ugyanis van tizenhárom szeszgyár is. Ennek az oka, hogy a város környékén az úgynevezett „Szentföldön” a másik fő termény a krumpli. Mind a talaj, mind az éghajlat legjobban ennek felel meg. Nem az étkezési, hanem a szeszkrumplit termelik. Ez olyan bőségesen terem, hogy egy fészek alól kiásott krumpli nem fér el egy szakajtóban, különösen a kék színűből némelyik még a kiló mennyiséget is eléri. Tehát bőven van, amit a gyárak szesszé átalakítanak. A gyáraknál keletkező sok malátát és moslékot is hasznosítják, azzal ökröket hizlalnak.

Köztudomású, hogy a magyar-fajta hízott ökör húsa a legízletesebb. Minden gyár közelében hatalmas istállókat építettek, ahol tömegével hizlalják a vásárok alkalmával kimustrált igavonókat.

A szeszt kilencvenhat fokosra főzik, és távolabbi vidékeken értékesítik, de ellátják a környék kocsmáit is negyvenfokosra hígított „Bundapálinkával,” „Köménymagos-állással,” vagy az úgynevezett „Egyenessel.”

Ezek az istállók is boronákból épültek. Egyszer aztán egy éjjel csodálatos látványban volt részük: kigyulladt a Törökék istállója. A két cseléd berohant, hogy kiszabadítsák az állatokat, fejszével vagdálva a köteleket, melyekkel a jászolhoz voltak kötve. Az állatok az ajtónál összeszorultak; köztudomású, hogy az állat fél a szokatlan fénytől. Hiába próbálták őket kikergetni, csak néhány ment ki a szabadba. Egyszer aztán az egyiknek a hatalmas szarva beszorult a két ajtófélfába, elzárta a többi elől az utat. A két cseléd és harminckét hízott ökör éget meg bent.

Ez a vidék a „Szentföld” nevet onnan kapta, hogy a várostól északra mind katolikusok laktak, míg délfelé már csak vegyesen éltek. Három község vívott ki jobb nevet. Szentlélek arról volt nevezetes, hogy követ-választásnál mindig az ő jelöltjük győzött. Ez azért volt lehetséges, mert a többi község csak az ő falujukon át juthatott a városba. Hiába voltak esetleg más véleményen, nem mertek átkocsikázni a város felé szavazni, mert még szerencséseknek mondhatták magukat, ha csak elverték őket, mert nem volt ritka a haláleset sem. Egyébként, ha az ember arra jár, gyakran láthat az útszélen nagy síremlékeket, rajta a felírás:

- Itt nyugszom én Kis Miska; itt ütött agyon Varga Vince; testvérek, ne nyugodjatok, míg őt agyon nem ütitek!

A temetőben is gyakoriak az érdekes sírfeliratok, egy kisgyerek sírkövén a következő olvasható:

- Itt nyugszik egy kis ökörke, Ökör Jánosnak gyereke; a jó Isten nem engedte, hogy nagy ökör legyen belőle!

Szentlélektől jobbra van Polyán, ugyan mostanában Kézdiszentkeresztnek keresztelték át; itt bugyog ki a földből a legjobb, erősen szénsavas-vasas borvíz, melyet „Mariska” néven ismernek.

Szentkeresztől balra pedig Peselnek, ez igazán rászorult az átkelesztésre, melynek során Kézdikővár nevet adtak neki.

Mindez csak hivatalosan, mert a másvidékiek a vásárok alkalmával sohasem mulasztják el az odavalóktól megkérdezni, hogy:

- Háromszéken hol peselnek?

Erre a kővári lakosnak a zsebében akaratlanul is kinyílik a bicska, és a parázs verekedés nem ritkán halállal végződik.

Ennek a három falunak a népe sohasem mulasztja el azt, hogy ne jelenjen meg a csíksomlyói búcsún. Oda természetesen templomi zászlók alatt, gyalogosan illik elmenni. Az út Kovászna völgyén vezet oda. Szép vallásos énekszó mellett, gyalogosan jutnak oda. Egész biztos, hogy ott a körmenetnél az övék a legelőkelőbb hely, mindig ők haladnak az élen. Megtörtént, hogy egyik udvarhelyi falu búcsúasai az érkezés jogán akarták vita tárgyává tenni az elsőséget. Az eredmény természetesen az lett, hogy még a templomi zászlók nyele is apró darabokra tört, és az ellenszegülők áldás helyett tört vagy vagdalt végtagokkal tértek haza.

Az Alcsík, vagyis Kászon lakóival különben barátságban élnek: gyakori a sógorság, komaság köztük. Ezekről is sok szólás-mondás jár a vidéken, akárcsak Udvarhelyen a Kápolnás és a Szentgyörgyházasi oláhfalusiakról.

Kászon völgye észak-déli irányú, ezért amikor a nevezetes Nemere végigfúj rajta, nem barátságos olyankor sétálgatni. Megtörtént, hogy két alfalusi atyafi ilyen alkalommal járt Vásárhelyen a vásárban. Ebéd után útnak indultak, mert addig hosszú az út, este lesz, míg hazaérkeznek. A földet majdnem súroló bundákban nekifeszültek a szembefújó szélnek; eljutottak félútig, ahol híd vezet át a patakon. Ott tartottak egy szusszanót, hogy pipára gyűjtsanak. A szél kavarta a havat, nem nagyon lehetett nagyon messzire látni. Hátat fordítottak, hogy meggyűjtsák pipájukban a dohányt. Aztán még egy ideig beszélgettek, majd megindultak. Csak akkor döbbentek meg, amikor visszatértek a vásárterekre.

Egy másik alkalommal két atyafi Terebesről indult el, hogy a komájuknál megjelenjenek a keresztelőn. Nyár volt, ezért nem volt szükséges bundában jönni. A koma-asszony bőségesen megvendégelte őket; az ott szokásos legfinomabb levessel, „tárkonyos-cibrével” kezdődött az ebéd. Ez tartalmazza a hathetes malac fejét és lábcskáit, fűszerként a székely ízesítőt, a tárkonyt. Természetesen tejföl, rántás, ecet és más fűszerek olyan zavaros levet alkotnak, melynek azonban fölséges az íze.

A két koma többször el is mondatta, hogy otthon is olyat főzethessenek a feleségükkel. Az ebéd folytatása természetesen a kemencében egészben ropogósra sült malacpecsenyével folytatódott. A borocska sem hiányzott.

Vidám hangulatban kocogtak hazafelé, közben állandóan mormolták a mesés leves nevét, hogy el ne feledjék. Ők is a Kászon hídján álltak meg pipára gyújtani. Tempósan megtömték, kicsiholtak, bodor füstfelhőket eregettek. Közben az egyik megkérdi a társától:

- Komé! Mi is a neve a mi finom levesünknek? Kiröppent volna az agyamból, amíg kicsiholtam?

- Hát, Komé, én is úgy jártam...

- Talán ide a vízbe eshetett...

- Az bizony úgy lehetett, Komé...

- Keressük meg, Komé!

Hamar le, a vízbe! Össze-vissza taposnak, jól felkavarva az aljra rakódott iszapot. Arra jó egy felfalusi atyafi, kérdezi:

- Hát ti mit kerestek, Komé?

- Jaj, az nagyon finom, biztos, hogy ide esett bele...

A felfalusi is bement a patakba, hogy segítsen keresni. Ide-oda topogott ő is, míg végre ráunt.

- Hát Komé, akármi is volt, amit ide beejtettetek, azt ugyan ítéletnapig sem találjátok meg ebben a vízben, hiszen ez éppen olyan, mint a cibere...

- Az, az, pontosan azt ejtettük be ide...

Verebes még másról is nevezetes. Történt ugyanis, hogy a fővárosból egy kiküldött Madarasra akart utazni. Beszállt Szentgyörgyön a körvasútra. A vonat szépen haladt a csodálatosan szép völgyön észak felé. Az utas gyönyörködött a táj szépségében, félig-meddig ki is ment a fejéből úticéljának a neve. Annyit biztosan tudott, hogy valami madárféle. Tusnádfürdő után nemsokára következett Verebes. Mikor a vonat ott megállt, a kalauz hangosan kiáltott:

- Verebes, egy perc...

A mi utasunk hamar leugrott, mikor meghallotta az állomás nevét, a vonat pedig ment tovább. Érdeklődött az állomás vezetőjénél, mondván: ő Madarasra jött felsőbb megbízás folytán. Az állomás vezetője hamarosan felvilágosította:

- Hja, uram! Csíkban a veréb nem madár...

Misi más módon is javíthatta az étkezést. A rajzot Dénes tanár úr tanította. Attól vált ki leginkább a tanárok közül, hogy az óráin a tanulók csodálatos módon fegyelmezett magatartást tanúsítottak. A magyarázata az volt, hogy a száz kilót is meghaladó termetű ember, ha valaki csak mukkanni is mert, nád-pálcával mindig csak egyet belecsapott a tenyerébe. Az már biztos, hogy az, aki kapta, többet nem kívánt, egynek is a helyét legalább egy hétig nyalogathatta.

A rajz tanítása egyszerű volt. A negyedes rajzlapot mindenkinek lisztből készült csirizzel fel kellett ragasztania a rajztáblára. Már tudniillik a rajzlap szélén körülbelül két centit kenve meg. Amikor az megszárad, feszesen áll a lap. Aztán valamilyen mértani alakot: kört, négyzetet, téglalapot, sokszöget kellett kitölteni magyar motívumokkal. A tervezés rájuk volt bízva.

Misi jól értett ehhez, viszont nem értették, lehet, hogy nem is nagyon akarták az örmény fiúk. Mivel a megkezdett rajzokat otthon kellett befejezni, mindenkinek ő készítette el. Természetesen azért jó ellenszolgáltatásokat kapott. Vásárhely arról nevezetes, hogy itt a kereskedők kizárólag mind örmények. Más, ha mégis megkísérli letelepedni, bizonyos, hogy egy éven belül csődöt mondhat. Ezért a fűszeres fia nagy zacskó cukorkát vagy csokoládét adott, a másik, akinek az apja vaskereskedő, diáknak elképzelhetetlenül szép bicskával vagy valami szerszámfélével fizetett. A harmadik, akinek az apja üzlete olyan falatozó-féle volt, virslit, debrecenit, vagy sonkát hozott ellenértékül. A divatárus fia pedig nyakkendőkkal, zsebkendőkkal látta el. Nem volt nagy a munka, mert futószalagszerűen csinálta. Volt bőven mintája, mert az anyja és nagynénjei is mind kézimunkamániában szenvedett. Egyébként is jó rajztehetsége volt, így gyakran egyszerre sok festéket vegyített, és egy nagy ecsettel gyorsan lemeszelte egymás után az összes rajzlapon az alapot. Amikor azzal végzett, az első már annyira megszáradt, hogy arra már lehetett festeni, így magából a festékből keverve színezte a mintákat. Száradás után már csak le kellett vágni a rajzlapok szélét.

Még ennél is többet jelentett, hogy ezek a barátai, hol ez, hol a másik, meghívták őt a lakásukra is.

A szülők a boltokban voltak elfoglalva, a gyerekek szabadon megvendégelhették a barátjukat, hiszen valamennyi jómódú volt, ezért remek lakomákat rendeztek.

Már nyolcadikos volt Misi, mikor egyszer Bányai Karcsi invitálta őt ilyen lakomára. Az apa, anya az üzletben volt elfoglalva. Négyen mentek. A lakáson a kis testvére, Lídia fogadta a bátyja vendégeit. A tízéves kislányka földig érő selyem pongyolában, mely derékon ezüstösen csillogó övvel volt lekötve, koromfekete hajában óriási lángvörös szalaggal, valószínűleg anyjától ellesett méltóságos lejtéssel sietett elébük, betessékelte őket a szalonba. Pillanatok alatt díszesen terített asztalt varázsolt, apró tányérekkel, középre vagy négyféle süteménnyel tálakat rakott, utána, hogy teljes legyen minden, felnyitotta az apja féltve őrzött szekrényét, egy tálcán parányi pohárkákat, s különböző színben játszó finom italok palackjait sorakoztatta; csak akkor szólalt meg:

- Parancsoljanak az Urak!

Azok aztán igazán nem kínáltatták magukat! Nem volt baj, hogy a pohárkák gyűszűnyiek, szokás szerint a legfiatalabb kötelessége a töltögetés, az is megfelelt ennek a megbízatásnak. A különböző süteményeket mindig másfajta itókéval kellett leöblíteni. Ilyen helyzetben a diák jól érzi magát. A felnőtteket játszó kislány arról sem feledkezett meg, hogy a vendégeket szórakoztatni is illik. Odaült a zongorához, és korához mérve, meglepően szépen kezdett különböző búsongó és vidám magyar-nótákat játszani. Már kiskora óta minden nap járt hozzájuk egy zenetanárnő, aki valóban jól tanított. Egyszer aztán a kislány zongorajátékát énekléssel is kiegészítette. Csengő szoprán hangcskáján énekelni kezdte:

- Ahogy én szeretlek, nem szeret úgy senki...

A zenéhez értő Misi nem állta meg, hogy ne ugorjon fel. Odalépett a zongorához, és egészen közélről hallgatta tovább. Amikor a kislány befejezte, meghatottan azt mondta:

- Ha nem volnál ilyen kicsi, kezecskédnek neked, olyan szépen énekelnél.

- Örülök, hogy tetszett Misi bácsinak!

- Hát még a nevemet is tudod?

- Hogyne ismerném a bátyám barátait! Nagyon örülök, hogy a vendégeink jól érezték magukat nálunk... és ahhoz én is hozzájárulhattam volna az énekemmel...

- Kicsi Dia, ugy-e nem haragszol, hogy így szólítlak; bátyádtól tudom, hogy ez a beceneved. Fogadd meg egy felnőtt tanácsét: Én azt mondom, hogy képeztesd a hangodat. Ha megfogadod, biztos vagyok abban, hogy ha felnősz, nevedben kicserélik az „i”-betűt.

- Azt miért cserélnék ki? - kérdezte a kislány.

- Azért, hogy egy „e-betűt” tegyenek a helyére.

- Miért? Úgy sem lesz szebb.

- Azért, mert akkor a Diából Dea lesz, az pedig latin szó, és istennőt jelent. Világhírű énekesnő lesz belőled és talán akkor még én is kezek csókolok neked.

A kis barna lánykának még a barna bőrén is látszott, hogy egészen elpirult, aztán sietve kiszaladt a szobából.

- Nos, te alaposan felültetted a kis vakarcsot a lóra; nem fog ezzel még a szent sem bírni. Amit mondtál, s amit ígértél, az ezt sohasem fogja elfelejteni. Biztos vagyok benne, hogy mindig harcolni fog, hogy énekesnő lehessen. Apámnak már eddig is sok baja volt vele, mert mindig azt hangoztatta, hogy ha felnőtt, színésznő lesz. Apám viszont állandóan azt hangoztatja, hogy egyik gyerekéből sem lesz komédiás...

- A húgod még gyerek, de szerintem már most is művész, ha tanulhat, világhírű lesz, ebben biztos vagyok. Ha ezt egy nagylánynak mondtam volna, az hízélgésnek minősítené, de én csak egy fiatal gyereknek mondtam, tehát meggyőződésemmel, amit kijelentettem. Érzem és hiszem, hogy úgy lesz.

- Meglehet, én ugyan nem értek sokat a zenéhez, de mégis tetszik, mikor a vakarcsa énekelget... Lehet, hogy betelik a jóslatod, de az biztos, hogy addig sok háború lezajlik majd a családban, mert az apám meglehetősen makacs. Eddig azért harcolt, hogy ne lehessünk színészek, azaz szerinte komédiások, ezután pedig azért harcolhat, hogy Diából ne lehessen Dea, azaz istennő sem!

++XIII++

Az utolsó év vége felé egy mulatságos eset történt a városban. Ott állomásozik ugyanis a huszonnégyes honvédeknek a harmadik zászlóalja. Az ősi laktanya a város közepe táján van egy útkeresztezésnél. A gyakorlóterük pedig Oroszfalu felé, a lapályon. Ezt köröskörül öreg odvas fűzfák övezik.

Ennek folytatása pedig egy nagy marhalegelő. A fiatalabb diáknemzedéknek mindig szórakozást jelentett nézni, hogy a bakák hogyan gyakorlatoznak. Kitűnő páholyuk volt; az állomás felől lévő magas parton szoktak elhelyezkedni.

Történt, egy szép tavaszi napon a zászlóalj híres, nagybajuszú őrmestere egy szakasz újoncot gyakorlatoztatott. Ezt élvezték a legjobban, mert olyan hosszú és tökéletes körmondatokat még egy gyakorlott irodalmár sem tud szerkeszteni. Ráadásul olyan szavak is vannak benne összeválogatva, hogy seregestől találhatók benne máshol soha nem hallott új szavak. Határozottan megérdemelné, hogy besorolják a nyelvújítók közé... A rossz nyelvek ugyan azt rebesgetik, hogy ezt mind a feleségétől sajátította el, mert odahaza kizárólag csak az beszél, néha órákig egyfolytában. A szegény őrmesternek tehát a gyakorlótéren van alkalmja kibeszélni magát. Most is a páholyból hallgatták a már ismert vezényszavakat:

- Vigyázz! Pihenj! Jobbra át! Balra át! Hátra arc! Állj! Indulj!

Szokása szerint a szolgálati szabályzatban előírt vezényszavak közé mindig behelyezett egyet-egyet a saját vezényszavaiból is:

- Hogy az a 'sistergős istennyila!' Vagy a 'fűzfánfűtyülő rézangyal' - tette nyomatékosabbá az elhangzott parancsot. Addig, s addig, míg a szomszédos legelőn legelésző bivalybika is megsokallta, és ádáz dühhel rohant a katonák felé.

A pásztor, látva a veszedelmet, hatalmas hosszú karikás ostorával igyekezett jobb belátásra bírni, feltartóztatni, de mindhiába, a bivalynak közmondásszerűen vastag a bőre; oda sem fűtyült az ostorcsapásokra. Az őrmester a felmérte a veszedelmet, tudta, hogy fegyverzet nélkül a rohamot feltartóztatni nem tudhatják; ezért elordította a legújabb vezényszót:

- Honvéd, a fűzfára!

Az újoncok a parancsot mesés gyorsasággal hajtották végre, mikor a felbőszült állat odaért, mind rejtve voltak a sűrű lombok között, még a nagybajuszú őrmester is. Ennek a híre villámgyorsan elterjedt a városban, s ez a szegény hadfiaknak volt baj, mert a közeliükben gyakran felhangzott az új vezényszó, de már a diákság által javított kiadásban:

- Honvéd a fűfára, mert jó a Tóth István bivalybikája!

Ezen a vidéken akkor majdnem minden gazda tartott bivalyokat is.

Nem a tejért, mert az csak kevés tejet ad, hanem azért, mert annak a teje sokkal finomabb, nagyobb a zsírtartalma, forralás után a fölét alig lehet betörni; az öreg nénikék legnagyobb öröme a bivaly-tejes kávé. Az állatot igázni is szokták, de leginkább csak nagy terhek vontatására; különben lusta, és csak lassan ballag, mocsár mellett pedig egyenesen veszélyt jelent velük, mert feltétlenül letérnek az útról, és bemennek egyenesen a pocsolába, s abból estig még vasvillával sem lehet őket kipiszkálni.

++IV++

Szerencsére minden elmúlik, még a középiskolás évek is; Misiék is lerakták az utolsó vizsgáikat, érettségiztek. Felölthették a szokásos mezt: zsakett, csíkos nadrág, hímzett-mellény, keménykalap (coli). Kezükben törökmeggy-sétabot, szájukban papírszopókás bőrszivar; következtek a búcsulátogatások, a copfos tündérekétől való érzékeny búcsú, és örökhűséges esküdözés, melyből ugyan nem sok, de néha néha egy-egy valóra is válik.

Akkor az ő esetükben közbejött egy nagyobb akadály is, az első világháború; a trónörökös-pár meggyilkolása háborút jelentett. Mindenki arra gondolt, hogy nemsokára nekik is fel kell öltetni a sötétkék egyenruhát, és a nagy-bajúszú őrmester rövidesen nekik fogja vezényelni: „Honvéd, a fűzfára!” Ez rekordidőre bekövetkezett. Az igaz, hogy nem sokáig kellett félni a bivalybikától, és nem a fára, hanem inkább a földbe ásott gödörbe kellett nekik elrejtőzni az ellenség elől. Megismerkedtek a földmunkás, a kubikus munkával; hegyeken, völgyeken át ásták a girbe-görbe kanyargó lövészárkokat, hogy oltalmat nyerhessenek a fülük mellett csipogó ólomdarabok veszedelme ellen. Szókincsük sok új szóval gyarapodott: dekung, óvóhely, lövészárkok, drótkadály, roham, előnyomulás, visszavonulás, pánik, srapnel, gránát, aknavető - és még sok ezekhez hasonló szót hallottak csak nap-nap után. Ez a szórakozás évekig tartott. Csak az tette változatosabbá, hogy a földrajzban tanultakat most szemlélve be is mutatták nekik. Bizony, a szép szalonképes sötétkék egyenruha is csukaszürkére változott.

A hátország fogalmával csak akkor ismerkedhettek, ha egy-egy füttyülő ólomdarázs megcsípte, vagy gránátszilánk megkarcolta, mert ha azok csókja erőteljesebb volt, a fakeresztet osztották kitüntetésül.

Egy-egy szelídebb seb nekik nem fájdalmat, hanem inkább örömet okozott: rövidebb ideig a csukaszürkét a kórház csíkos köpenyével válthatták fel, sőt, a lábadozás idején esetleg betegszabadságot is kaphattak, mert rendes szabadságolás nem volt divatban.

Sikerült államköltségen beutazniuk majdnem az egész Európát; mindenütt voltak, mindenütt győztek; Misi még a Tábor-hegyről Jeruzsálemet is megpillanthatta. A sok diadal dacára mi lettünk a vesztesek; jött Trianon, az ország körülnyírbálása. Misi belátta, hogy az ő diákkori álmainak befellegzett; egyetemi tanulmányait nem folytathatja. Hazamenet falujába, elhatározta, hogy gazdálkodik.

Egyszer a volt osztálytársaitól, a vásárhelyi örményfiúktól meghívás érkezett, hogy keresse fel őket, értekezletet akarnak tartani. Begyalogolt oda; nem csak ő, de többen is azok közül, akik a véres háború után is életben maradtak. Csoportosulni, gyülekezni, értekezleteket tartani szigorúan tilos volt. Étkezni azonban minden időben kell, ezért a Vigadó éttermében gyülekeztek, falatoztak, úgy folytatták le a tanácskozást. Korán mentek, így ott nemigen volt más vendég.

Ott határozták el, hogy ők bizony leszerelik az ott állomásozó román ezredet, és - mivel akkor szokásban volt - megalakítják a „székely köztársaságot”. Merész terv volt, de nem kivihetetlen, mert fegyverzetük volt, hagytak hátra bőven a kivonuláskor a németek. Már négy géppuskájuk fel is volt állítva a piactér négy oldalán, az emeleti ablakokban, ahonnan uralni lehetett a piacteret. Minden este ott tartották a parancs-kihirdetést, talán azért, hogy a lakosság lássa erejüket, és ne merjen moccanni. Szombat estét jelölték ki kezdetnek.

Már be is fejezték a tanácskozást, mikor az első vacsoravendégek szállingózni kezdtek; ők akkor már csendesen borozgattak.

A román tisztek is odajöttek vacsorázni. Kardjukat, fegyvereiket a fogasra akasztva ültek egy távolabbi asztal mellé. Az egyik közülük nem állta meg, hogy csendes hangon meg ne jegyezze:

- Ezeket ugyan most nem volna nehéz leszerelni, elfogni.

Még egy ideig mulatoztak ők is, aztán szétszéledtek, mindegyik haza, a saját falujába, hogy ott is előkészíthessen mindent a szombati napra. Még egy óra sem telt el hazaérkezése után, az egyik barátja rohant be hozzá, a városból jött biciklivel.

- Misi! Siess, menekülj! A vásárhelyieket már mind elfogták, a gépfegyvereket is megtalálták. Most rajtunk a sor...

Biztos, hogy azt a megjegyzést hallhatta meg egyik magyarul tudó. Én futok. Talán sikerül. Szervusz!

Misi sem sokat gondolkodott ezen. Szülei már aludtak, felkötötte, elmondott nekik mindent. Közölte azt is, hogy ő is menekül, azonnal indul.

- De hogyan, és hová? - kérdezte az apja.

- Ki, Magyarországba!

- Hogyan?

- Hát gyalog!. Ha vonatra ülök, biztos, hogy onnan leszednek. Jól ismerem az egész Erdélyt; valahogy átszököm a határon is... Én ott megélek... Mikor tehetitek, ti is jöjjetek ki oda!

Megcsókolta szüleit, és már indult is. Csomagot nem vitt, egyedül a törökmeggy sétatotját vette a kezébe, elég vastag volt az, szűkségből elég jó fegyver az is.

++XV++

Vásárhelyen valóban összeszedték a gyanúsítottakat; köztük a nyolc örményfiút is, akik ott voltak a Vigadóban. Kájay Karcsi volt a legelső. Nem is védekezett, mert a gépfegyvert is felfedezték az emeleti ablakfüggöny mögött. Ezért nem csak őt, de apját, anyját is. A fiút nyolc évre, a szülőket négy-négy évre ítélték. A kis Lídia szerencsére látogatóban volt Pécsen az anyja testvérénél már egy félévre; a zavaros idők alatt nem tudott hazautazni. Amikor értesültek a család balsorsáról, maguknál tartották. Pécsen végezte a középiskolai tanulmányait.

Nagybátyja nagy zenebarát volt és boldog, hogy esténként a kis húga zongorázott, és énekelt neki. Mikor megismerte a vágyait, énekét, zenei tudását tovább képezhette. Ez nem volt teher neki, mert jól menő, nagy fűszerüzlete remek jövedelmet hozott. Dia később többször énekelt a székesegyházban, később műkedvelői előadásokon is fellépett.

A pécsi színház igazgatója elhatározta, hogy operaelőadást is rendez. A társulatban több kitűnő hangú férfi volt, de a női főszerepre nem talált alkalmas színészt. Dia jó barátságban volt a nagybátyjával, gyakran megfordult náluk; sokszor hallgatták a kislány csengő szopránját. Addig beszélt, míg Dia rászánta magát, hogy elénekli a főszerepet.

Elérkezett az előadás napja. Véletlenül betévedt a színházba egy gazdag amerikai is, aki száj tátva hallgatta a vidéki színházban szokatlanul szép hangot. Másnap beállított a családhoz. Bemutatkozott, igazolta, hogy ő szerte a világon közismert „csokoládé-király.” Letett a nagybácsi elé egy, a Dia nevére kiállított, negyedmillió dollárt tartalmazó betétkönyvet, aztán a bámuló családnak előadta a tervét.

- Asszonyom! Uram! Én üzletember vagyok, szeretem a kockázatos vállalkozásokat; a jelen esetben üzletet kínálok Önöknek. A kisasszonnyal szerződést kötök.

Neki csak énekelni kell, a többi az én dolgom. Egyelőre végigjárjuk az USA legnagyobb városait, aztán a világ nagy metropolisait. Nagy hangverseny körútra indulunk. Az én részem mindig a bevétel huszonöt százaléka. Megnyugtatom Önöket, hogy nem fizetek rá az üzletre.

Hosszas tanácskozás kezdődött, az idős házaspár még a mesés ajánlat ellenére sem akart ráállni. A vitát aztán Dia döntötte el azzal, hogy kijelentette: hajlandó aláírni a szerződést, mindig az volt a vágya, hogy énekesnő lehessen.

- Akkor megegyeztünk - jelentette ki a milliomos, - itt van az előre elkészített szerződés, a kisasszony ezt írja alá, és Önök, mint tanúk láttamozzák. A nevét ne úgy írja, hogy Májaz Lídia, hanem ahogy én azt angolra fordítottam; csak a keresztnévéből hagytam el a két első betűt, a családnévéről az ékezetet és az ipszilont. Egyszerű névvel csak nehezen lehet valaki világsztár, de Lia Maja egyenesen remek; két hónap múlva ismeri azt az egész világ!

Ha valahol a nemzetisége után érdeklődnek, - pedig naponta ostromolják a riporterek -, mondja azt, hogy az egyik görög szigetről való. Elég barna a bőre ahhoz, hogy ezt el is higgyék.

Másnap álomba illő mesés kelengyével szerelte fel, s aztán hazánkban csak ritkán látott, csodás autón elutaztak.

Hosszú évek teltek el, míg Dia újra megláthatta hazáját. Annál többet olvastak a lapokból az itthoniak egy csodálatos hangú énekesnőről; az a görög származású művésznő mindenütt elbűvölte hangjával a hallgatóságot. Csak a nagybácsi és felesége tudták, hogy ki lehet az.

Misi megkezdte a menekülést; került a forgalmas utakat, inkább mezei és erdei dűlőutakon haladt, ha nagyokat is kellett kerülnie. Diákkorában társaival már bekalandozta szinte az egész Erdélyt, így nem volt szüksége térképre sem. Élelmezésről is tudott gondoskodni; mezei és erdei pásztoroktól szerezte be a legszükségesebbeket. Tudta, hogy ezek árulásától nem kell félnie. Bizony, jó tíz napba került, míg elérte az Alföld szélét. Itt már jobban kellett vigyázni, mert messzire lehet látni, és a határ közelsége miatt sűrűbben látott katonákat is. Éjjel haladt előre. Érmihályfalva közelében érte el a határt, a drótsövénnyt. Az Ér folyócska mellett egy mocsaras-nádas megkönnyítette a rejtőzködését. Onnan tanulmányozta egy egész napon át a helyzetet, figyelte, hogy milyen időközökben járnak végig a határvonalon a járőrök. Nem messze tőle, mindkét oldalon, fából ácsolt figyelőtoronyok tetején egy-egy géppuskás őrt figyelt meg. Tehát nappal meg sem kísérelhette az átjutást, mert ezek lekaszálnának, míg odajuthatna. A nádas sugallt neki mentő gondolatot; az elmúlt évben összetámasztott nádkévék a legalkalmasabbak arra, hogy azokat nekidőngetve a drótsövénynek, átmászhasson a túlsó határba. Ez azért is fontosnak tetszett, hogy nem tudhatta, hogy a drót nincs-e árammal terhelve.

Sötétedés után fogott a munkához; gyors tempóban hordta a kévéket. Már majdnem elkészül, mikor a közvetlen közelében feltűnt egy járőr. Szerencsére nem vette észre, ezért így el tudott rejtőzni a nádasban. Sajnos, a járőröknek feltűnt a drótsövényhez támasztott sok nádkévé; megálltak és tanakodni kezdtek, lehet, hogy biztosak voltak abban, hogy azt csak egy menekülő hordhatta oda. Misi belátta, hogy itt habozásra nincs idő. Remek gondolata támadt, felgyűjtotta a nádhalmot, ahol rejtőzött. Pillanatok alatt lángban állt, sőt, gyorsan harapózott tova, szerte a nádasban. A járőr felfigyelt, és odasietett. Ez volt a pillanat, mikor menekülhetett. Villámgyorsan rohant az odahordott nádhalomhoz. Már a tetején volt, mikor lövöldözni kezdtek rá. Sötétben, még ha az égő nádas világított is, bizonytalan a célzás, ezért a golyók csak a füle mellett füttyültek el. Átugrott a magyar határ-oldalra. Alaposan meglepődött, amikor közvetlen mellette megszólalt egy hang:

- Isten hozott, bajtárs! Már vártuk, erre járva észrevettük, hogy valaki jönni szándékozik a túloldalról... Ügyesen oldotta meg...

Egy zászlós volt ott két katonával. Bemutakoztak, majd az őrségre kísérték. Véletlenül egy volt tisztjárja volt a határőr-parancsnok.

Egy pihentető kis mulatással ünnepelték meg a jól sikerült menekülést. Felszerelték iratokkal, s reggel vonatra ültették, kényelmesen utazhatott a főváros felé.

Ott a négy világtáj felől odamenekült tömeg miatt nehéz volt az elhelyezkedés, de neki különben sem volt semmiféle szakmája. Végre eszébe jutott, hogy a zenei ismereteit fogja hasznosítani. Egy külvárosi kávéházban sikerült; esténként a vendégek szórakoztatására zongorázhatott és énekelt. Ehhez jól értett, és a szép, telt bariton hangja elnyerte a vendégek tetszését.

Hamar felfedezték, rövidesen a belváros zenés kávéházai versenyeztek érte. Később az éjjeli mulatókba, lokálokba, bárókba szerződtették. Jól keresett, nem volt gondja. Egy kis hónapos szobát bérelt, és nappal mindig a lakásán kísérletezett. Eddig soha nem látott hangszereket gyártott, s azokon tanult játszani. Nemsokára ezeket is bemutatta a mulatók vendégeinek; azokkal is nagy sikert aratott. A játékszereivel csalódásig tudta utánózni a madarak hangját, énekét, vagy a hallgatói elé tudta varázsolni a mocsárvilág különleges hangját. Aztán zongorázott is, a saját énekét kísérve.

A bécsi opera igazgatója a fővárosunkban járva elvetődött oda; a hang annyira megtetszett neki, hogy azonnal szerződtetni akarta; látta, hogy olyan bariton hang nincs az ő társulatában. Azonban a kísérlete nem sikerült. Misi kijelentette, hogy nem hagyja el a hazáját. Itt is jó jövedelmet élvez, nem megy külföldre. Az igazgató mégis bízott abban, hogy a véleménye még változhat, azért búcsúzásakor kezébe nyomta a névjegyét, hogyha mégis úgy hozná a sors, bármikor szeretne kijönni oda, ő azonnal alkalmazni fogja.

Misi nem iratkozott be semmiféle iskolába, önképzéssel fejlesztette zenei tudását. Egy év múlva nem volt olyan hangszer, melyen ne játszott volna rendszeren. Különleges tökéletességre tett szert a nagybőgő megszólaltatásában. Ez már több volt, mint művészet, bosszorkányos ügyességgel adott elő azon olyan műveket, amiket még hegedűn is nehéz teljes tökéletességgel előadni.

A zenén kívül semmi sem érdekelte Misit, hidegen hagyták az országgyűlési csaták, a munkásság felvonulásai, tüntetései, egyszóval nem érdekelte a napi politika. Mégis éppen ez jelölte ki a további életútját.

A rendszeres napi sétája közben belesodródott egy nagy tüntetőmenetbe. Gyanútlanul haladt velük; talán azt sem tudta, hogy azok miért vonultak ki az utcára. Egyszer csak az utca két végén feltűntek a gyalogos rohamrendőrök, a mellékutcából pedig a lovas rendőrök robogtak elő kardlapozva, akit elérhettek. A tüntető tömeg tünényes gyorsasággal tűnt el a kapualjakban és a mellékutcákban. Ő békésen haladt tovább. Csak akkor riadt fel, amikor egy markos rendőr jól hátba vágta, és taszigálni kezdte a gyűjtő-kocsi felé. Felébredt benne az ellenkezés vágya, és minden gondolkozás nélkül öklével belevágott a goromba rendőr arcába, úgy, hogy az eszméletlenül terült el a kövezeten.

- Rendőrgyilkos! Fogjátok meg! - hangzott a kiáltás.

Nem sokáig gondolkodott, menekülni kezdett ő is. Két, útját keresztezni akaró rendőrt úgy megütött, hogy elment a kedvük az elfogásától: sikerült elmenekülni, de hallotta még a vezénylő tiszt harsány hangját:

- Hagyjátok! Jól ismerem... Ez a bárzongorista... Őt akármikor elkaphatjuk.

Ez a hang egész hazáig a fülében csengett. Érezte, hogy menekülnie kell. Habár ő nem politizál; ki tudja, hogy miket foghatnak rá? Már az is elég lenne, hogy leütötte a rendőrt, a hatóság elleni erőszak rábizonyítható. Ez egymagában is elegendő volna, hogy hosszabb időre is lecsukják. Egyenesen a barátjához sietett, átadta neki kulcsait, megkérte, hogy minden holmiját, különösen a hangszereit küldje utána. Címezze a bécsi operához. Milyen jó, hogy annak az igazgatója megadta akkor a címét. Aztán az előző gyakorlatához híven, nekiindult gyalog a határ felé. Vonatra azért nem ült, mert akkor - ha nem is -, de a határnál biztosan lekapcsolnák, mert nem volt útlevele. A világháborús tapasztalatai folytán jól ismerte a nyugati helyeket is, ezért még csak érdeklődnie se kellett senkitől. Szentgotthárd környékén sikeresen átjutott.

Az opera igazgatója beváltotta ígéretét, azonnal alkalmazta. Azonban nehogy a magyar hatóságok a kiadatását kérhessék, a nevét neki is angolra változtatták át: Max Bender lett a neve az operában.

Csak a Misiből lett Max s kárpótlásul a családnevéhez adtak egy „r” betűt. Az új baritonistát hamar megkedvelte a bécsi közönség, de különösen ünnepelték akkor, amikor önálló hangversenyeket adott, különleges hangszerével. Legnagyobb sikereit a bőgőszólókkal aratta.

Ő azonban nem annyira énekelni, mint zenélni szeretett, két év múlva felmondott, és nekiindult a nagyvilágnak, hogy önálló hangversenyeket szervezzon. Nemsokára a világlapokban egy új nagy művész neve is mindennapos lett a Dia mellett. Azonban csak a lapokban kerültek egymás mellé. Érdekes, hogy sohasem kerültek a világnak egy tájára, mert ha egyik keleten hangversenyezett, a másik valahol nyugaton bővölte el a hallgatóit. A világhírű művész és az ugyancsak világhírű művész sehol sem kötötte le magát hosszabb időre, ma itt, holnap ott hangversenyeztek, s a hangverseny után továtűntek; sikerük mindig és mindenütt biztosított volt.

Egyszer aztán mindketten Amerikába érkeztek. A Metropolitan operának sikerült elérni, hogy mindkettőjüket egy este szerepeltesse.

Ők csupán Dia kisiskolás korától sohasem találkoztak, akkor is csak egy alkalommal. Mindkettőjüket érdekelte a másik, mert azt ismerték a hírekből, de érdeklődésük csak a művészre, nem a személyre vonatkozott. Most megérkezett az idő, mikor már hallhatják egymást.

Megindult az ostrom a jegyekért. Az pillanatok alatt elfogyott. A feketepiacon mesés árakat kértek el a jegyüzérek; csillagászati számokat lehetett hallani.

A zsúfolásig megtelt nézőtér zsongott, csak akkor csendesedett el, mikor az igazgató a függöny elé lépve bejelentette, hogy Dia Maja művész szünetet követően, és felsorolta, hogy melyik operából ad elő áriákat. A légy zúgását is meg lehetett volna hallani, olyan csendben várakozott a közönség. Kísérője, a frakkos zongoraművész helyét elfoglalta, és ujjai végigszaladtak a billentyűsoron; akkor jelent meg Dia, már meglátásával is kellemes hatást ért el; a szép barna bőrű, fekete hajú nő habfehér ruhakölteménybe öltözve állt meg a zongora mellett. Aztán felcsendült a csodálatos csengő szoprán.

Misi az öltözőjében hallgatta; a hang azonnal ismerősnek tűnt előtte. Aztán elhessegette magát a gondolatot, mert ő arra a diákori gyerekekre gondolt; az nem lehet azonos a világhírű görög művésznővel.

A hasonlatosság nem hagyott nyugtot neki. Kisietett és belesett a függöny nyílásán át; egy gyönyörű nőt látott ott, nem egy gyereket. Az igaz, hogy a gyerek azóta nagyra nőhetett. Ott hallgatózott a függöny mögött. Az angol, német, olasz és francia nyelven eldalolt négy ária alatt úgy érezte, hogy egyik sem a művésznő anyanyelve, neki valahogy úgy tűnt, hogy a hangsúlyozás kissé magyaros. Aztán a végén biztosra vélte, hogy ez Dia, akinek ezt ő valaha megjósolta. A művésznőt alig akarták leengedni a színpadról, újra és újra ráadást követeltek. Ezalatt Misi megkérte az igazgatót, hogy nevében kérje meg a művésznőt, hogy ketten is előadhassanak egy számot. Utána az ő száma következett. Az igazgató lépett a függöny elé.

- Kedves közönségünk. Most Max Bender száma következik. Előadása már a függöny felgördülése előtt megkezdődik, ezért kérem, hogy csendben várakozzanak... Közlöm azt is, hogy a művész száma után, ha a művésznőnk is hozzájárul, a két világhíresség együtt is bemutat egy számot...

Ebben a pillanatban a függöny mögött fülemile-csattogás, rigófütyty, madáracsicsérgés hangzott fel, vegyítve az erdőkben hallható minden más hanggal, olyan élethű volt, hogy mindenki elbámulva hallgatta, és ligetbe, erdőbe képzelte magát. Azután hirtelen minden megváltozott, mintha egy mocsárvilág kellős közepébe jutottak volna; a mocsárvilág úszómadarainak hangját aláfestette a békák kuruttyolása, a bölömbika hangja. Pillanatnyi szünet után dobok pörgése, vágató lovak robaja, menetelő gyalogosok ütemes kopogása és kardok csattogása hallatszott, amibe időnként ágyúdörgés is vegyült.

A közönséget meglepte a csatajelenet hű utánzása, észre sem vették, hogy mikor gördült fel a függöny, csak akkor eszméltek fel, amikor a művész a nagybőgőjén elkezdte a „Rákóczi-indulót” játszani, de oly tüzessel, hogy az igazán egy valódi régi csatajelenet hangjait idézhette fel a hallgatók emlékezetére. Mikor befejezte, megismételte másodszor is, és ekkor telt bariton hangján énekelt magyar nyelven a szöveget is:

- Rajta magyar! Jó az ellenség! Védj a hazád örök igazát; bárha a pokol millió kis ördöge is rontana rád!

Dia a művésztársát az öltözőjében hallgatta. Hozzájárult ahhoz az igazgató kérésére, hogy ketten adjanak elő egy számot, csak kérdezze meg azt, hogy melyik lesz az a szám.

Misi visszaüzent, hogy legyen egész nyugodt a művésznő, mert azt a számot biztosan ismeri, ezt ő határozottan tudja. Ez egy kissé gondolkodóba ejtette, de még nem gondolt arra, hogy az majd az ő gyermekkori álmolvagja, az a jósló nagy diák lehet. Aki azt ígérte neki, hogy belőle Dea, istennő lesz, és akkor még ő is kezét fog csókolni neki... Jól mondta akkor a bátyja, hogy ezt ő sohasem fogja elfelejteni... Igen ám, azóta nem hallott róla semmi hírt. Az, hogy a közös számukat biztosan ismeri ő is, volt az első, ami arra a gondolatra juttatta, hogy az csak ő lehet.

Fokozottabban figyelt. A Rákóczi-induló már bizonyított, tudta, hogy a művész nem angol, mint eddig hitte, hanem magyar. Mikor ismételt, a hangjára is ráismert. Erősen dobogó szívvel lépett be, mikor az igazgató szólította a színpadra, a zongora mellé. A közönség nagy tapsal fogadta. Ő várta, hogy a társa is helyet foglaljon a zongora mellett. Váratlanul a háta mögött megszólalt egy hegedű hangja. Erre nem számított, és ami eddig még soha, lámpalázás lett. Társa látta, hogy a lány remeg. Ezért hosszabb bevezetést tartott. Hegedűjátékát már szerte a világon megcsodálták, de most minden eddiginél is jobban kitett magáért. Aztán látta, hogy ő is kezd nyugodtabb lenni. Az eddigi erős forte-ból hirtelen a legszelídebb pianóba kezdett, és leheletfinoman egy búsongó magyar dalt kezdett játszani. Mikor azt ismételte, belecsendült a csodálatos szoprán is.

- Ahogy én szeretlek, nem szeret úgy senki, ahogy én csókollak, nem csókol úgy senki...

Összefolyt a hegedű és a lány hangja; egy pissenés sem zavarta volna meg, annál elemibb erővel tört ki a tapsvihar, mikor befejezték. Nem tudták, hogy milyen nyelven énekeltek, és nem hallották, hogy az csodaszép... Kénytelenek voltak még néhány hasonló magyar nótát elénekelni... A taps nem akart elcsendesedni. Az a szokás, hogy az előadók csak kétszer jelennek meg, harmadszor már nem szokás a függönyt széthúzni. Misi ezért odalépett előadó-társához és így szólt hozzá:

- Azt kérdeted, hogy mi az előadó mű címe? Most megmondom: „Betűcsere,” most cserélem ki az „i”-t, az „e”-vel: Nem Dia, hanem Dea vagy, de kizárólag csak az én istennőm!

- Óh, Misi! Én is éreztem, hogy csak te lehetsz, mikor hegedülni kezdtl, már tudtam is...

Végtelen boldog vagyok, hogy rátaláltam a gyermekkorom álomlovagjára. Hogy végre összehozott a sors...

Odaszaladt, odasimult a fiú széttárt karjába. Azt észre sem vették, hogy közben az ügyelő harmadszor is széthúzta a függönyt, és az egymásra találás jelenete a közönség előtt zajlott le. Ekkor támadt csak igazi tapsvihár; a közönség helyükről felugorva tapsolt, ünnepelte őket. Még így is telt az idő, míg ők kissé magukhoz tértek, és felismerték helyzetük különös voltát. Misi a magasba emelte a karját, jelezte, hogy szólni akar. A közönség elcsendesedett, de egy erőteljes hang a közönség köréből felkiáltott:

- Ezt az utolsó jelenetet legalább még egyszer bemutatják?

- Feltétlenül! - válaszolt Misi, - nem is egyszer, hanem sokszor. Most pillanatnyilag nem tehetjük, mert nincs már időnk; éjfél után indul a hajónk, a Queen Mary Európába, ahová le vagyunk kötve. Most csak megköszönjük Kedves Közönségünknek, hogy részt vettek az eljegyzési ünnepélyünkön!

- Visszajönnek-e onnan esküvő után ide?

- Ezt most nem ígérhetjük. Viszont, akik velünk utaznak, a hajón minden este koncertet adunk. Július ötödikén a Budapesti Operában szerepelünk... Esküvőnk után Balatonfüreden nyaralunk... Örölnénk, ha ott, ahol szintén minden este koncertet adunk, a vendégeink jelen lennének...

A közönség még akkor is tapsolt, ünnepelte őket, mikor valóban a kikötő felé kocsikáztak.

++XVII++

Dia semmi ellenvetést nem tett Misi ellen, habár a következő napra Detroitba várták. Engedelmesen ült be a kocsiba, még csak haza se ment; utasította a kísérőjét, hogy a holmiját hozza utána Budapestre. A hajón a legszebb lakosztályba szállásolták őket. Misi-nek első dolga volt kábelt feladni a barátja címére:

- A „Queen Mary”-vel megyünk. Július ötödikén Dia Maja és Max Bender néven az Operaházban akarunk vendégszerepelni. Légy szíves elintézni. Aztán Balatonfüreden vásárolj egy szép villát, rendeztesd be a legnagyobb pompával. Az oromzaton „Olimposz” legyen a felírás; istennőt viszek. Nem fontos, mennyibe kerül!

A hajó hajnaltájt szándékozott indulni; még csak félig sem volt telve. Aztán egyszerre tudósították a kapitányt az utazási irodák, hogy minden jegy elkelt. Soha ilyen számú utas nem utazott még ezen a hajón. Esténként valóban a hajó tánctermeiben hangversenyezhetek az utazók legnagyobb örömére.

Budapesten az Operaház igazgatója rendkívül örült a hírnek, a két világhíresség még sohasem járt itt, s most egyszerre mindkettő jön. Gyorsan levette a műsorra tűzött darabot, s az újságokban közzétette a változás okát. A jegyek pillanatok alatt elkeltek, jó jövedelmet jelezve a jegyüzéreknek is.

A hajón a művésznőnek és a művésznak külön-külön lakosztálya volt, de Dia Misit sötétedés után soha sem engedte az övében maradni, pedig mindig könyörgött neki. Aztán arra akarta rávenni, hogy a kapitány jogosult a párokat összeadni. Dia erre sem volt hajlandó.

Budapestre megérkezve, ott a Gellért legszebb két lakosztálya várta őket. Ott a barátja mindenről beszámolt Misinek. Azt is közölte, hogy az itt található legszebb autót is megvásárolta számukra, habár a kábelben azt nem említette.

Másnap a reggeli lapokban egy érdekes hírt olvashattak:

- Maja Lídia úrhölgy és Bende Mihály úr folyó hó hatodikán délelőtt tíz órakor tartják esküvőjüket a koronázó Mátyás templomban. Az egyházi szertartást Serédi hercegprímás végzi.

Erre az olvasók nem találtak magyarázatot. Kik lehetnek ezek? Még soha a nevüket sem hallották, és maga a prímás esketi őket... Nos, ezt igazán meg kell nézni!

Este az Operaházban megvolt a hangverseny, mindent felülmúló sikerrel. Csak egy kissé csodálkoztak azon, hogy a két idegen nemzeti-ségű művész milyen tökéletes tisztasággal beszél a magyar nyelvet: ugyanis ráadásul mindig magyar számot adtak elő. A magyar Rákóczi-indulót sem hallották még ilyen csodaszépen; méghozzá nagybőgőn előadva. Nem akart vége szakadni az ünneplésnek. Csak akkor hallgattak el, amikor az igazgató jött a függöny elé, és közölte:

- A művésznő és a művész a hosszú tengeri úttól fáradt, ezért kéri a közönséget, ha újra akarják őket hallgatni, reggel fél tízkor templomi hangversenyt tartanak a Mátyás-templomban; ott meghallgathatják...

A közönség hazatért, de reggel még egy órával korábban sem lehetett a templomba bejutni; mindenki látni-hallani akarta a nap két eseményét.

Pontosan fél tízkor a primás teljes egyházi díszben bevonult kíséretével, és helyet foglalt a szentélyben lévő trónszéken. Ugyanakkor az orgona teljes változattal megszólalt; hallhattak egy olyan előjátékot, amilyen itt, eddig még sohasem hangzott el, s még a kinn szorultak is tudták élvezni. Aztán egyszerre a leghalkabb változatra váltott át az orgonaművész, a legfinomabb hanggal egyszerre felhangzott a csodálatos szoprán:

- Áve Maria, grácia plena, Dominusz tecum, tu in mulieribus, et benedictum fructus ventris tui, Jesus...

Nem volt olyan nő a templomban, akinek a szemében nem csillogott volna a könny; csodaszép volt... Utána az orgona teljes erőre kapcsolt, a hallgatóság tudta, hogy most a művész saját szerzeményű nászindulója következik. Ez is igazán nem okozhatott csalódást. Ujjongtak a sípok, leírhatatlan ujjongás volt az egész, még Dia is megrendülve nézett Misire; valóban gyönyörű volt. Egyszerre csend lett; akaratlanul, ha csak csendesen is, mert a templomban ez nem szokás, tapsolni kezdtek a hallgatók. Senki sem bánta meg, hogy eljött ide. De senki sem távozott; mindenki várta az újságok által beharangozott másik eseményt. Csendben várakoztak. A primás felállt és kíséretével az oltár elé vonult.

Kis idő múltán a templomajtóban feltűnt a művészpár, és összesimulva, lassú léptekkel megindultak az oltár elé. Az emberek tisztelettel nyitottak utat nekik. A pár végighaladt a sorfalat képező tömeg között, majd térdre borultak az oltár előtt. A hallgatóság csak ekkor döbbsen rá, hogy mindkét világhíresség magyar.

A szertartás után sorfalat alkotó tömeg között indultak a kijárat felé, végig kísérte ezen úton a tömeg halk éljenzése. A templom ajtajában egy parányi, olyan hároméves-forma kislány perdült az új pár elé, nagyobb rózsacsokorral, mint ő maga:

- Az édesanyám küldi, az én legdrágább keresztyánjának...

Erre aztán megint kitört a hangos éljenzés. Dia az óriás csokrával együtt a magasba kapta a kislányt:

- Aranyoskám! Mondd meg anyucinak, hogy nagyon-nagyon köszönöm.

Azt se feledd megmondani, hogy te az egész nyáron az én vendégem leszel Balatonfüreden... Biztos vagyok benne, hogy anyucid is sokszor lerándul oda...

Aztán a barátja lépett oda, a feleségével, a kislány mamájával. Tőlük kapták az első gratuláló csókot.

- Pajtás! Utasításod szerint intéztem mindent, gondolom, hogy meg lesztek elégedve. Most nem tartóztatunk... Itt vannak a mennyország kulcsai. Indulhattok, itt van a kocsid, amit megbízásod nélkül vásároltam neked. Legközelebb felkeresünk; két hónapra átadjuk a mi kedvesünket; lehet, ha megismeritek, nektek is kedvetek kerekedik; ugy-e, komámasszony? Akkor részletesen beszámolok. Most induljatok!

Búcsúpuszik után beültek a csodás luxuskocsiba. Misi már a város között az előírtat sokkal meghaladó sebességre kapcsolt. A közlekedési rendőrök nem tartóztatták fel, messziről rájuk ismertek; már egy nap után népszerűek lettek, mosolyogva nyitottak utat előttük. A városon kívül egyenesen örült tempóban repültek; a szántóföldeken dolgozó emberek ijedten vetettek keresztet: ezek megőrültek? - vesztükbe rohannak. Rekordidő alatt érték el Füredet. Dia, aki eddig félve simult férjéhez, csak ekkor mert feltekinteni. Első pillantása egy gyönyörű villára esett, rózsaliget közepén; homlokzatán nagy, aranybetűkkel felírás: Olimposz.

- Ugy-e mondtam neked régen, hogy te Diából Deává változol; most kiosztom, amit akkor neked ígértem, hogy akkor kezet fogok csókolni neked. Az én istennőmnek átadom a lakása kulcsait, mert neki az Olimposzon van a helye; remélem, hogy engem is befogad oda.

Mégis fordítva történt, mert bizony, ő vitte karjaiban be a házba. Dia bámulattal szemlélte a pompát. A jó barát valóban nem takarékoskodott.

Mindent végig, összesimulva szemléltek meg. Akkor aztán Dia megkérdezte:

- Valljad be, hogy miért hajtottál olyan veszetten?

- Nem érted? Mi másért tettem volna, mint hogy hamarabb ideérjünk, hogy végre, egészen a magaménak mondhasalak...

- Hiszen én már a találkozásunk óta teljesen a tied vagyok!

- De az a sok nap, ami eltelt, mindig csak a vágy, a vágyakozás... Kértelek, hogy a hajón tartsuk meg az esküvőt; te konokul megtagadtad...

- És te nem voltál addig is boldog?

- A legboldogabb, mert téged magaménak akartalak...

- Tudod-e, hogy ez a várankozás, ez a vágy, ez az epedés, az igazi szerelem, az igazi boldogság, ami ezután következhet, az csak a beteljesülés, az csak a ráadás...

- Emlékszel arra, mikor egyszer a kajüt ajtajáig kísértelek, és hosszasan könyörögtem azért, hogy hagyj nyitva az ajtót...

- Arra is nagyon jól emlékszem, de te meg sem próbáltad, hogy az be van-e csukva...

- Miért? Tisztán hallottam, hogy kettőt kattant a kulcs a zárban. Tudod-e, hogy egész éjjel nem aludtam? Ott virradtam meg az ajtó előtt...

- Jó, most bevallom neked, hogy akkor az egyszer én is elvesztettem a józanságomat. Nem aludtam én sem reggelig; mindig vártam, hogy bejössz...

- De hogy képzelted, ha az ajtó zárva van?

- Nos, nagy csacsi vagy. Ha az ajtóban a kulcs egyet fordul, biztos lehetsz abban, hogy az zárva van. De ha kettőt kattan, már csak ötven százalék a valósága annak, hogy be van-e zárva...

- Aranyos vagy, hogy ezt bevallottad, ez bizonyítja, hogy te is ugyanúgy vágyódtál utánam... Talán jobb is, hogy így történt, mert én attól fogva valóban olyan boldog voltam, amint addig nem is reméltem az élettől. Gondolom, hogy ez itt kettőnk között mindig így lesz. Van hely, van idő, van akarat, hogy minden mulasztásunkat be-
pótoljuk...

++XVIII++

Balatonfüreden elcsodálkoztak, mikor Amerikából egyre érkeztek a kábelek a fürdőigazgatóságához, szobát rendelve. Pillanatok alatt beteltek a szállodai helyek, napok alatt a fizetővendéges szobák is. A fürdőigazgatóság úgy segített ezen, hogy hamarjában összevásárolt egy csomó összerakható faházat.

A sportszer-üzletekben is elfogyott minden lakható sátor Füred körül, egész sátortábor keletkezett. A művészpár nem feledkezett meg ígéretéről, esténként valóban mindig hangversenyeztek.

A külföldi operák egymás után tették a jobbnál-jobb ajánlatokat, de kijelentették, hogy ezután csak itthon hajlandók hangversenyezni.

Mindig az volt a válaszuk, hogy „aki minket hallani akar, az jöjjön ide!” Az lett az eredménye, hogy a következő évekre már lekötötték a férőhelyeket. A kormány is feleszmélt, látta, hogy ez nagyon fellendítheti az idegenforgalmat, ami jó valutát jelent. A következő évben már egész szállodasor és egy nagy hangverseny-terem várta a vendégeket.

A rózsacsokros csöppséget is elhozták a szülei, a kislány hamar megszerettette magát. Állandóan kotyogott, fecsegett, csodálatos kérdéseivel ostromolta őket. Szinte fájt, mikor a szülei az ősz kezdetén hazavitték. Nagyon hiányzott nekik. Dia nem tudta megállni, hogy odasúgja Misinek:

- Én egy ilyen aranyos kislányt akarok!
- Azt én is, de én egy fiút is!

Amit erősen akarnak az emberek, az általában sikerül nekik.

